RASKRIŽJE TVOJE I MOJE

Zbirka četiriju križnih putova

RASKRIŽJE TVOJE I MOJE

Raskrižje
Tvoje i moje

Zbirka četiriju križnih putova

priredio Tomislav Baričević

Tonimir

Varaždinske Toplice, ožujak 2016.

Sadržaj

Uvod 7

Bilješka o „poravnavanju“ 9

I. križni put: Poravnavanje puta komunizmu 11

II. križni put: Poravnavanje puta globalizmu..... 51

III. križni put: Po putima čovjekovim..... 85

IV. križni put: Krik pjesnikā 121

Rekli su o knjizi 147

UVOD

Križni je put u našoj Crkvi starodrevna pobožnost razmatranja muke i smrti Isusa Krista i vrijeme razmišljanja o našem suobličavanju Njemu. Proživljavanje križnoga puta izravno poziva na osobno obraćenje i odvažno podnošenje vlastitoga životnoga križa.

Ljudsko življenje i patnja mogu se suobličiti otajstvu Gospodinove Muke. Tekstovi zbirke pod zajedničkim naslovom *Raskrižje Tvoje i moje* nastajali su u vremenskom razdoblju omeđenom komunizmom i globalizmom, dvjema ideologijama kojima je zajedničko potiranje različitosti. I kada smo se svojedobno, sa službenom propašću komunizma, ponadali da je napokon granula sloboda i Bogu i čovjeku, u ovom vremenu globalizma i njegovih porobljenih duša, opet se za Boga i čovjeka kuju i pripravljaju nutarnje verige, mučila i muke.

Dok tolike, nekoć i danas, okovi ne zabrinjavaju, vrteći se isključivo oko mrvica po dokovima i današnjim izlozima praznine, pjesnici, koji bolje čuju i dalje vide, i jučer su vrištali i danas vrište kako Isusova muka i dalje traje u našim mukama i da nam je sidrište nade za navijek isključivo u Njemu.

I makar je On po Svojima i dalje na križu, Njegovi se ne brane radi križa istim sredstvima nego, zagledani u Njegov križ, sve natkriljuju ljubavlju i uskrsno se nadaju.

BILJEŠKA O „PORAVNAVANJU“

U škrtom zavičajnom podvelebitju zemlju smo, kako bismo je maslinom i smokvom opitomili i na njoj opstali, doslovno „pravili“, s mukom izvlačeći iz nje kamenje, trn i drugo divlje raslinje.

Nasuprot tomu, komunizam, odnosno globalizam čine suprotno: traže da se ukloni maslina, smokva, loza i svaka druga pitomost. Drugim riječima njihovi gurui „poravnavaju“ teren kako bi opet zavladala drača, glog, trnje i ostala divljina. Zato su riječi „poravnavanje puta“ komunizmu odnosno globalizmu, u naslovu dvaju ciklusa – ironija i spomen muka nošenja križa od tereta ili jarma tih -izama.

Izričajem „poravnavanje puta komunizmu“ označava se klima ili priprema „tla“ da se sve misleće i Bogu vjerujuće ukloni ubijanjem, zatvaranjem, protjerivanjem ili ušutkivanjem kako bi ideolozi lakše vladali.

A „poravnavanje puta globalizmu“ označava prodor i najezdu gole i teške materije, ovo što danas živimo: čovjeka iznutra ili duhovno opustošiti da ga se – u čemu se medije dobrano zlorabi – iščupa iz obitelji, naroda, vjere i pretvori u suvremenoga roba koji će se, k'o muha bez glave, šetati isključivo trgovačkim centrima (današnjim hramovima) i klanjati njima (kumirima ili idolima). Suvremeni globalizatorski vladari vide moć i priliku u potiranju zdrave duhovnosti i u iznutra urušenim ljudima. Sve su sile uprli u tom smjeru i to je poravnavanje.

Riječ je, dakle, o križnom putu kroz nametnuti komunizam i sada nametnuti globalizam, pojedinačnoj i narodnoj izvrgnutosti zlu od tih pojava s molitvom da se njihova hrapavost poravna, divljina opitomi, a ožiljci od njih naneseni iscijele.

Naime, privržen istini i dobru, svaki je kršćanin pozvan izravnati neravnu površinu na svojoj duši u skladu s Krstiteljevim proglasom: „Pripravite put Gospodinu, poravnite mu staze! Svaka dolina neka se ispuni, svaka gora i brežuljak neka se slegne! Što je krivudavo, neka se izravna, a hrapavi putovi neka se izglade! I svako će tijelo vidjeti spasenje Božje“ (*Lk* 3, 4–6).

PORAVNAVANJE PUTA KOMUNIZMU[1]

PROSLOV

Isus Krist i Njegova Crkva trajno su pod osudom. Ti nisi sišao s križa. Budući da smo se kao narod prije četrnaest stotina godina po krštenju s Isusom Kristom uvezali, i Hrvatskoj se trajno sudi. Ona je vječno il' pod vješalima ili na giljotini svjetskih sila nesklonih Kristovu nauku i Katoličkoj Crkvi.

A mi se nadasmo,[2] ispovjediše učenici svoje razočaranje po Kristovoj osudi i smrti. Slično njima i mi se kroz cijelu svoju prošlost sve do Domovinskoga rata nadasmo biti svoji i Božji, al' očito nam ne daju. Uvijek nam sude! I danas, u ovom strašnom času, pred osudom smo moćnika.

Nisu li svojedobna osuda Zrinskih i Frankopana ili, nama vremenski bliža, osuda blaženoga Alojzija Stepinca, zapravo osude naše Hrvatske, koje, po svjetskim moćnicima i domaćim škudoljupcima, jednostavno ne smije biti? Katolička vjera, koju u njezinoj životnoj punini i sveobuhvatnosti već gotovo četrnaest stoljeća nasljedu-

---

[1] Priređeno služeći se knjigama: M. Landercy, *Kardinal Alojzije Stepinac*, Đakovački Selci, 1989.; don Anto Baković, *Stradanja Crkve u Hrvata u Drugom svjetskom ratu, Svećenici – žrtve rata i poraća 1941.-1945. i dalje. Radni materijal*, Zagreb, 1994., Svetim Pismom i istupima blaženoga Alojzija Stepinca.

[2] Usp. *Lk* 24, 21.

jemo na ovom prostoru od naših otaca, bezbožnim arhitektima i planerima svjetske vlade – smeta. Zbog toga se ovdje vječno izmišljaju krivnje i donose osude.

Treba izdržati i za snagu u patnji treba se moliti. U neuništivost dobra treba vjerovati.

I.

OSUDA

Bijah kao janje krotko što ga vode na klanje i ne slutih da protiv mene snuju pakosne naume govoreći: „Uništimo drvo još snažno, iskorijenimo Ga iz zemlje živih, da Mu se Ime nikad više ne spominje”.[3]

„Svaki narod i svaka rasa, kako se danas odrazuju na zemlji, ima pravo na život dostojan čovjeka i na postupak dostojan čovjeka. Svi oni bez razlike, bili pripadnici ciganske rase ili koje druge, bili Crnci ili uglađeni Europejci, bili omraženi Židovi ili ponosni Arijci, imadu jednako pravo govoriti: ‘Oče naš koji jesi na nebesima!’[4] A ako je Bog svima podijelio to pravo, koja ga ljudska vlast može nijekati?“[5]

„Ove teške prilike u svijetu spretno izrabljuju najveći lašci, što ih je vidio svijet, komunisti, da ruju po čitavom svijetu, govoreći neupućenima, kao da će oni spasiti čovječanstvo. Preko groba, kažu oni, ionako nema ništa, pa je dovoljno, ako dadnemo ljudima kruha (…) Da

---

[3] *Jr* 11, 19.

[4] *Mt* 6, 9.

[5] Bl. Alojzije Stepinac, *Propovijed u zagrebačkoj katedrali na svetkovinu Krista Kralja 25. listopada 1942.*, u: Blaženi Alojzije Stepinac – Svjedok evanđelja i ljubavi, prir. Juraj Batelja, knjiga 2 (1933.–1943.), Zagreb, 2010., str. 391.

čovjek uzmogne živjeti, potrebno mu je: prvo: kruha, stana i odijela, da sačuva život tijela. Drugo: istine, dobrote i ljepote, da sačuva život duše. Treće: slobode, pravde i ljubavi da provodi život dostojan društvenoga bića kao što je čovjek".[6]

Kojima je bila poznata istina o događanjima tijekom Drugoga svjetskoga rata i u poraću, morali su pod prijetnjama zanijemiti. Od mlađih se naraštaja u školama i u javnom mnijenju namjerno skrivala istina.

Dolaskom na vlast 1945. godine partizani ukidaju prijašnje sudstvo i uspostavljaju tzv. „narodne" sudove. Učene pravnike zamjenjuju kojekakvi mešetari, a struku zamjenjuje parolaštvo: „Nije važno što nema sudaca od zanata, važno je da imaju demokratske ideje i da su odani Komunističkoj partiji".

Zagrebačkoga nadbiskupa dr. Alojzija Stepinca milicija uhićuje dok se pripremao za Svetu misu, 18. rujna 1946. Ovdje nije riječ o pojedincu pred sudom, nego se u Nadbiskupovoj osobi još jednom u povijesti ponavlja postupak privođenja nedužnika na bezbožni sud i provodi unaprijed skovana osuda protiv naroda koji je htio uživati slobodu u svojoj državi, iskazujući jedinstvo s Kristom i vjernost Katoličkoj Crkvi.

---

[6] Bl. Alojzije Stepinac, *Propovijed na završetku Euharistijskoga kongresa u Začretju 1. rujna 1940.,* u: Propovijedi, govori, poruke (1934.–1940.), prir. Juraj Batelja, Zagreb, 2000., str. 443.

Bože, oslobodi nas bezboštva i krivovjerja po uvijek „novim“, a istim ljudskim uredbama. „U Te su, Gospodine, uprte oči moje, Tebi se utječem, ne daj da mi duša propadne“.[7]

[7] *Ps* 141, 8.

II.

PRIHVAĆANJE KRIŽA

Čujte me… narodi daleki! Gospodin mi je rekao: „Ti si moj sluga, u kojem ću se proslaviti". A ja rekoh: „Uzalud sam se mučio, nizašto sam naprezao snagu." Ali u očima GOSPODINOVIM[8] *proslavih se, i On mi reče: „Postavit ću Te za svjetionik naroda, da po Tebi dopre Moj spas do nakraj zemlje".*[9]

„Kršćanin i katolik mora uvijek biti spreman na borbu, i u poniženju i u sramoti križa gledati svoju najveću slavu, govoreći s apostolom Pavlom: 'A ja Bože sačuvaj da se čim drugim hvalim osim križem Gospodina našega

---

[8] Stari Zavjet na hebrejskom ima tri vlastita imena za Svemogućega, Stvoritelja i Uzdržavatelja svega: *Adonaj*, koji se na hrvatski prevodi kao Gospodin, *Elohim*, koji se prevodi riječju Bog, i sveti četveroslov JHVH („Ja Sam Koji Jesam"), koji se iz poštovanja prema Božjemu imenu ne izgovara nego se zamjenjuje – u židovskoj predaji riječima Vječni, Hašem (Ime) ili Kadoš baruhu (Sveti, blagoslovljen neka je), a od novozavjetnih spisa i u kršćanskoj predaji i bogoslužju riječju GOSPODIN (Septuaginta KYRIOS, Vulgata DOMINUS, Bartul Kašić GDIN, engleski LORD…), velikim početnim slovom da se razlikuje od zemaljskih gospodara i gospode i smanjenim velikim slovima cijela riječ da se razlikuje od Adonaja kao mjesto gdje u izvorniku stoji objavljeno Božje ime.

[9] *Iz* 49, 1. 3–6.

Izrugivanje Kristu, naslikano između 1503. i 1505.
(Alte Pinakothek u Münchenu)

Krist pada pod križem (Tauberbischofsheimski oltar),
naslikano između 1523. i 1525.
(Staatliche Kunsthalle u Karlsruheu)

Isusa Krista'.[10] To neka bude vaša slava, jer se samo preko Golgote dolazi do uskrsnuća. Svi želimo takvu domovinu, u kojoj se cijeni čistoća mladeži, poštenje obitelji, bračna vjernost, socijalna pravda, u kojoj se poštuje tuđi glas, imetak bližnjega, a još više njegov život, jednom riječju domovinu, u kojoj se daje 'Bogu Božje, a caru carevo'[11]".[12]

Saznavši za uhidbeni nalog, Nadbiskup odgovori: „Idem s vama. Ako ste žedni moje krvi, evo me – pazite što radite." Iza toga uslijedile su klevete, vrijeđanja najpodlijim izrazima. Nazivali su ga ratnim zločincem, koljačem, banditom... Na području Zagreba i šire okolice gradsko činovništvo i radnike prisiljavalo se da potpišu zahtjev za njegovom smrtnom osudom. Međutim, vjernici, saznavši za Nadbiskupovo uhićenje, skupljali su se po zagrebačkim crkvama i molili za njega. Na dan kada je zbog „krivičnoga djela protiv naroda i države" bila izrečena presuda – zatvorska kazna s prisilnim radom u trajanju od 16 godina te gubitak političkih i građanskih prava u trajanju od pet godina – velika skupina vjernika

---

[10] *Gal* 6, 14.

[11] *Mt* 22, 2.

[12] Bl. Alojzije Stepinac, *Govor na pokrajinskom kongresu Hrvatskoga katoličkoga društva u Virju 13. listopada 1940.,* u: Propovijedi, govori, poruke (1934.–1940.), prir. Juraj Batelja, Zagreb, 2000., str. 463.

na koljenima je obilazila oko Gospina lika u zagrebačkoj prvostolnici i molila za Nadbiskupa.

Narod se za njega molio, a sudi mu se „u ime“ toga naroda!

Ostvarilo se: Pastir podmeće leđa da ne strada stado. Bolje da nastrada on nego cijeli njegov narod.

Dok „laži govore usta njihova, a desnica krivo prisеže“,[13] molimo Te, Bože, za slobodu Tvoje istine i istinski mir s Tobom.

[13] *Ps* 144, 8.

III.

PRVI PAD

Ovako govori Gospodin *Onomu koga preziru i odbacuju narodi: „Dići će se kraljevi, bacit će se ničice knezovi, zbog* Gospodina*, koji je svoju vjernost pokazao, Svetca Izraelova, koji te izabrao". – Gospodin mi je dao vješt jezik, da znam riječju krijepiti umorne. On Mi je otvorio uši i nisam se protivio niti uzmicao*.[14]

„A ima li koje mjesto tako pogodno, da čovjeka dovede do klanjanja, kao što je pogled na križ, koji svjedoči o beskrajnoj ljubavi Božjoj prema čovjeku".[15]

Nakon Nadbiskupova uhićenja zaredala su uhićenja mnogih kojima je jedina krivnja bila što su drukčije mislili, napose drukčije od službene vladajuće misli.

Zabilježena su noćna gutanja ljudi i prijeki sudovi. Rodio se strah i prozvaše ga „slobodom".

Slobodna misao plaćala se kaznionicama Lepoglave, Nove Gradiške, Gologa otoka, Grgura…

---

[14] *Iz* 49, 7; 50, 4–5.

[15] Bl. Alojzije Stepinac, *Govor prigodom blagoslova Križnoga puta na hodočašću u Mariju Bistricu, 7. srpnja 1940.,* u: Propovijedi, govori, poruke (1934.–1940.), prir. Juraj Batelja, Zagreb, 2000., str. 419.

Masovna zatvaranja i pogubljenja ljudi posvjedočio je stihovima pjesnik Dobriša Cesarić u pjesmi *Bdijenje*: „O zemljo moja, ti si kao bara / čim koja glava iz mulja izviri / ne viri dugo, ima tko se stara / da dotučena zauvijek se smiri…“

Kaznionice su bile prvi od padova naroda svjesna svoje samobitnosti, vjere i povijesti.

Istodobno Nadbiskupovo tamnovanje drugim je suuznicima bila potpora i utjeha kako su na pravom putu. Njima je tada Nebo bilo jedinim saveznikom.

Zagledajmo se u Nebo zajedno s psalmistom i molimo: „U nevolji sva mi je utjeha što mi život čuva riječ Tvoja“.[16]

[16] *Ps* 119, 50.

IV.

SUSRET S MAJKOM

Evo Moga Sluge: mnogi se užasnuše vidjevši Ga. Tako Mu je lice bilo neljudski iznakaženo. Izrastao je poput izdanka, poput korijena iz zemlje sasušene. Ne bijaše na Njem ljepote ni sjaja da bismo se u Nj zagledali, ni ljupkosti da bi nam se svidio.[17]

„Otčevi su i djedovi naši upirali u svakoj pogibelji svoje oči k Onoj, koja je osjetila svu bol ugroženih, progonjenih i ispaćenih, kad je nedužno dijete Isusa nosila na svojim rukama bježeći pred krvnikom Herodom u Egipat. Nju su instinktivno zazivali u pomoć naši junaci, da im bude na pomoć u teškim bojevima. Nju koja nije drhtala pod križem Raspetoga Sina pokraj razularene mase“.[18]

Na Isusovu križnom putu zabilježen je susret s majkom Marijom. Marija je prisutna i na križnom putu hrvatskoga naroda. Nadbiskup i drugi obraćali su joj se riječima: „Ispred tvoga kipa drhtavih grudi, roneći suze

---

[17] *Iz* 52, 13–14; 53, 2.

[18] Bl. Alojzije Stepinac, *Propovijed na zavjetnom hodočašću grada Zagreba u Mariju Bistricu 7 . srpnja 1940.,* u: Propovijedi, govori, poruke (1934.–1940.), prir. Juraj Batelja, Zagreb, 2000., str. 421.

mi vapimo svi: hvala ti, Majko, uz nas vijek budi, tko će nam pomoć' ako ne ćeš ti".

Uz nju, za koju je davno rečeno da je „duša duše hrvatske", i mnoge naše majke bile su pratilje i supatnice svoje djece i njihovih otčeva. A bilo im je zabranjeno i plakati! Tužne su se morale radovati!

„Čudesnoga kipa milosti cvijeće sipala ti si na hrvatski dom, zanosno narod do tebe kreće moleć se tebi i Sinku tvom".

Najvjernija Odvjetnice na braniku stoj,
čuvaj našu svetu vjeru i hrvatski dom.

V.

DOBROHOTNI ŠIMUN CIRENAC

Ja sam čovjek koji je upoznao bijedu pod šibom gnjeva Gospodinova. Odveo me i natjerao da hodam u tmini i bez svjetlosti. I upravo mene bije i udara bez prestanka Njegova ruka. U bespuća me vodio, ostavljao me da umirem. Postao sam smiješan svomu narodu, ruglo svakidašnje. Puštao me da zube kršim kamen grizući.[19]

„Sva moja snaga prošlih godina, to jest milost Božja, udijeljena mi je na goruće molitve katolika rasprostranjenih širom svijeta".[20] „Po ljudski bih, naravno, morao klonuti, ali su molitve dobrih duša jače i od pakla u kojem živimo".[21]

Na križnom putu hrvatskoga naroda bilo je ljudi spremnih pomoći javnim osuđenicima, spremnosti uzeti njihov križ na svoja ramena. Istina, ondašnja Udba napastovala

---

[19] *Tuž* 3, 1–3.11.14.16.

[20] Bl. Alojzije Stepinac, *Pismo Carlu Mariji Paganiju, u Chironico, Ticino, u Švicarskoj, u prosincu 1951.,* u: Pisma iz sužanjstva (1951.–1960.), prir. Juraj Batelja, Zagreb, 1998., str. 2.

[21] Bl. Alojzije Stepinac, *Pismo isusovačkom provincijalu od 17. studenoga 1959.*+, u: Pisma iz sužanjstva (1951.–1960.), prir. Juraj Batelja, Zagreb, 1998., str. 52.

je mnoge da za prokazane dadu lažna svjedočanstva, na što su mnogi, na žalost, pristajali. Međutim, bilo je i onih koji ni po cijenu osobne patnje neistinite optužbe nisu prihvaćali. Tako je jednomu uglednomu partizanskomu časniku pretpostavljeni naložio da mora izjaviti kako mu je poznato da je nadbiskup Stepinac poticao progonstvo pravoslavnih. Ovaj je na to odgovorio: „Kako ja to mogu govoriti kad sigurno znam da ih je štitio?" Na to su ga zatvorili i utamničena ucjenjivali slobodom ne bi li pristao na svjedočanstvo. Ne uspjevši ni tada, zatvorili su njegova mlađega brata, misleći kako će pristanak iznuditi. Ovaj ni tada nije pristao! Na kraju su im i majku zatvorili, pritišćući ju da njezin sin dade lažno svjedočanstvo. Kad je majka saznala što se od njezina sina traži, rekla je miliciji: „Nadbiskup je sama dobrota! Zašto prisiljavate moga sina da laže?!" A njemu reče: „Tvoja majka ti zabranjuje da govoriš laž. Misli na svoju dušu. Šuti i ni jedne riječi da nisi rekao". Ova je žena od udaraca u zatvoru umrla, a oba su njezina sina ubijena. Oni su tihi mučenici, Šimuni Cirenci.

„Put istine ja sam odabrao, pred oči sam stavio odluke tvoje".[22] I danas si nam tako blizu, Bože, na životnim putovima po neproračunatim, istinitim ljudima koje susrećemo.

---

[22] *Ps* 119, 30.

VI.

SUĆUTNA VERONIKA

Tko je taj što dolazi u haljinama crvenim? Zašto je crvena Tvoja haljina i odijelo kao u onoga koji gazi u kaci? Krv mi poprska haljine, iskaljah svu odjeću svoju, jer došla je godina mojega otkupljenja.[23]

„Živim stvarno od točenja krvi. Do sada su mi izvadili 23 litre u tri i pol godine. Ali Bogu hvala sto puta“.[24]

Veronikā je bilo i na križnom putu hrvatskoga naroda za Drugoga svjetskoga rata i nastupajućega komunizma. Ne smijemo zaboraviti ljude koji su na različite načine istupili i pomogli da se umanji muka i obriše znoj.

Kolike je spasila ponuđena čaša vode, nekoga kocka šećera, drugoga pruženi zavoj... Neki su bili primljeni pod krov i samo noćivši umaknuli su bijesu dana spasivši život. Nekima je bila dostatna obavijest da se iz kuće sklone jer se sprema zlo... Sve to nije bilo jednostavno, ali bilo je pomoći mnogih bezimenih za koje vjerujemo

---

[23] *Iz* 63, 1–3.

[24] Bl. Alojzije Stepinac, *Razgovor s liječnikom 2. srpnja 1956.*, u: Celestin Tomić, Duhovni lik bl. Alojzija Stepinca, mučenika, Zagreb, 2001, str. 54.

da su im, zbog učinjena dobročinstva, imena zapisana u Knjigu Života.

„Duša je naša poput ptice umakla iz zamke lovačke; raskinula se zamka, a mi umakosmo“.[25]

[25] *Ps* 124, 7.

VII.

DRUGI PAD

Sion reče: „Gospodin me ostavi, On me zaboravi”. Može li žena zaboraviti svoje dojenče, ne imat' sućuti za čedo utrobe svoje? Pa kada bi koja i zaboravila, tebe Ja zaboraviti ne ću. Znat ćeš da sam Ja Gospodin. Koji se u Me uzdaju ne će se postidjeti.[26]

„Hrvatski se narod plebiscitarno izjasnio za svoju državu i ja bih bio ništarija, kad ne bih osjetio bïlo Hrvatskoga naroda, koji je bio rob u bivšoj Jugoslaviji“.[27]

Na Isusovu putu zabilježen je drugi pad. U poratnoj prošlosti našega naroda, vremenu od 1950.-ih do 1970.-ih, drugi je pad masovno bježanje s ognjišta u daleki svijet.

Djeci nestadoše otčevi, a kada djeca odrastoše, morahu bježati jer su djeca ratnih gubitnika, poraženih otčeva. Iz sabirnih logora u susjednoj Italiji i Austriji narod se slao diljem Europe ili u prekooceansku Kanadu, Ameriku, Australiju…

---

[26] *Iz* 49, 14–15.23.

[27] Bl. Alojzije Stepinac, *Govor na sudu 3. listopada 1946.*, u: Propovijedi, govori, poruke (1941.–1946.), ur. Juraj Batelja, Zagreb, 2012., str. 505, usp. str. 513 i 519.

Narod ostade bez vođe, proroka hoće ušutkati, zemlju opustošiti. Toliki ju bezglavo napuštaju i uče se voljeti tuđa podneblja, koja su uvijek tuđa i nikada ne mogu biti lijepa kao svoja.

Molimo, Bože, za obnovu našega narodnoga zajedništva. „Neka bude mir u zidinama tvojim i pokoj u tvojim palačama“.[28]

[28] *Ps* 122, 7.

VIII.

TJEŠI ŽALOSNE PREMDA MU JE SAMOMU GROZNO

U onaj dan pregnut ću da uništim sve narode koji dođu na Jeruzalem. A na dom Davidov i na Jeruzalemce izlit ću duh milosni i molitveni. I gledat će na Onoga koga su proboli. Naricat će nad Njim kao nad jedincem, gorko će Ga oplakivati kao prvijenca.[29]

„Toliko sam pisama, kao nikada u životu, pisao na sve strane da ne klonu i ne daju se smesti, ako su i u oskudici. Samo ne klonuti, jer je to velika uvrjeda Boga. Kako će se ugodno sjećati svaki svećenik i vjernik koji nije nasjeo sotonskim zamkama crvenih i nije se polakomio za zdjelu leće".[30]

Razmišljajući nad životom hrvatskoga naroda nakon Drugoga svjetskoga rata pred postajom gdje Isus tješi jeruzalemske žene poslušat ćemo svjedočanstvo jednoga uznika koji pred dosuđenu smrt tješi svoju ženu i djecu ovako:

---

[29] *Zah* 12, 9–10.

[30] Bl. Alojzije Stepinac, *Izjava 30. listopada 1956.*, u: Josip Vranković, *Dnevnik. Život u Krašiću zasužnjenog nadbiskupa i kardinala Alojzija Stepinca*, Zagreb, 2011., str. 500.

„Hvala za sve što si učinila, da me spasiš, draga moja Terezijo. Jadno je da sam osuđen samo zato, jer sam vjerni katolik i dobar rodoljub. U svom životu uvijek sam nastojao činiti dobro drugima, a sada sam osuđen kao zločinac. To je bila sudbina Isusova pa je i ja prihvaćam. Ne žalim ostaviti ovaj svijet, ali zabrinut sam zbog tebe i naše djece. Molim te budi im otac i majka. Nastoj im osigurati što bolji vjerski odgoj i školsku spremu. Evo, posljednje moje riječi vama, draga moja djeco. Nema nade da ću se vratiti vama i pozivljem vas posljednji put: budite dobri katolici i dobri Hrvati. Slušajte majku koja me zamjenjuje... Vi ne ćete nikada saznati za moj grob, ali molite za me. Preporučujem vam: molite svaki dan zajedno za svoga otca i za posvećenje vjere u našem narodu. S nama je u zatvoru i jedan svećenik. On nas je pripravio za posljednje putovanje. Doviđenja u vječnosti! Vaš otac".

Isus je tješio žene u Jeruzalemu, ovaj čovjek i mnogi drugi tješili su svoje bližnje u nadi da će se suza oploditi i da će slomljene kosti jednoga dana radosno uzigrati.[31]

„Pomoć je naša u imenu Gospodina koji je stvorio nebo i zemlju".[32]

---

[31] Usp. *Ps* 51, 10.

[32] *Ps* 124, 8.

IX.

TREĆI PAD

Svi vi što prolazite putem:[33] *pogledajte i vidite ima li boli kakva je moja bol, kojom sam pogođen, kojom me* Gospodin *udari u dan žestokoga gnjeva svojega! S visine pusti oganj, utjera ga u moje kosti. Pred noge mi razapne mrežu i tako me nauznak obori. Ucvili me, ožalosti za sva vremena.*[34]

„Jake i sretne Hrvatske nema bez jakih, fizički i moralno zdravih i zadovoljnih hrvatskih obitelji. A tih opet ne će biti bez čestitih moralno i fizički zdravih i sretnih pojedinaca, bez zdrave, brojne i valjane djece (…) Kako god se danas viče, da nam manjka kruha, vjerujem da Hrvatska može smoći kruha za svu svoju djecu, samo ako bude u njoj poštenja i straha Božjega“.[35]

---

[33] Ovdje se jezičnopovijesno stariji likovi *putem*, *putevi*, *puteva*, *putevima* rabe sukladno razdvojbi u suvremenom hrvatskom standardnom jeziku za označavanje konkretnih staza kojima se prolazi, kojima se odvija promet ili zbiva kakva druga radnja (morski, zračni, kopneni, dišni putevi), a postanjem noviji likovi *putom*, *putovi*, *putova*, *putovima* rabe se za apstraktne staze ili prohodnice (Božji, križni, životni putovi), što je u skladu i s ustaljenom porabom u hrvatskom prijevodu *Svetoga Pisma* iz 1968.

[34] *Tuž* 1, 12–13.

[35] Bl. Alojzije Stepinac, *Govor na otvaranju Socijalnog tjedna u studenom 1940.*, u: Propovijedi, govori, poruke (1934.–1940.), prir. Juraj Batelja, Zagreb, 2000., str. 480.

Bjegove preko granice i napuštanje Domovine s vremenom su ozakonili. Narod dobiva putovnice zvane „pasoše". Uvedeni su i liječnički pregledi, jer svijet treba zdrave ljude. Zanimljivo je i znakovito kako je premnogi Hrvat, koji je pokušao napustiti Hrvatsku, od ondašnjih državnih struktura bez poteškoća dobio sve potrebne isprave za inozemstvo.

Tako se uz prvotne brodske linije s vremenom uspostavljaju i zrakoplovni letovi iz Rima, Beča, Trsta … Ovaj smišljeni masovni izgon iz Domovine bio je treći pad Naroda u poratnom dobu.

I nadbiskupu su Stepincu komunističke vlasti nudile odlazak u svijet. Međutim, on svojoj sestri govori neka upamti sljedeće: „Ako umrem u Lepoglavi, ne traži mojega tijela jer želim biti pokopan gdje i ostali zatvorenici".

Pred izborom – sloboda u tuđem svijetu ili ropstvo u vlastitoj zemlji – odlučuje se za svoju zemlju i ropstvo u njoj.

Gospodine, molim Te: „Izbavi me od gonitelja mojih, jer od mene oni su moćniji".[36]

[36] *Ps* 142, 8.

Krist pada pod križem (Tauberbischofsheimski oltar), detalj

Raspeti Krist (Baselsko raspeće), naslikano između 1505. i 1506. (Kunstmuseum u Baselu)

X.

OGOLJIVANJE

Ja ostajem napušten, samotan. Skinuh haljinu mira, odjenuh se u kostrijet svojih vapaja. Sve svoje dane zazivat ću Vječnoga. On će me izbaviti iz ruku neprijateljā.[37]

„A ja vama kažem: možete se okretati na prsa ili na leđa, na lijevu ili desnu stranu, možete pristati uz ovaj ili onaj sustav ili skupinu, izvan Krista ne ćete naći ništa boljega, pa da vam obećaju ili dadu baš cijeli široki svijet“.[38]

Nadbiskupu na sudu nisu uvažavali ni uzvišeno poslanje, ni intelektualnu spremu, ni iznimnu osobnu duhovnost. Sudili su Alojziju Stepincu, ali sud je izrečen zagrebačkomu Nadbiskupu i Crkvi u Hrvata. Ona je osuđena na nestanak. Više od šest stotina svećenika, 62 bogoslova i 30 časnih sestara ubijeno je na najmonstruozniji način. Uz Prvoga biskupa Crkve u Hrvata po zatvorima je tisuću i više svećenika i neki drugi biskupi. Sva progonstva Kristovih sljedbenika u Rimskom

---

[37] *Bar* 4, 19–21.

[38] Bl. Alojzije Stepinac, *Propovijed na Euharistijskom kongresu u Staromu Gradu 19. kolovoza 1940*., u: Propovijedi, govori, poruke (1934.–1940.), prir. Juraj Batelja, Zagreb, 2000., str. 437.

Carstvu za vladavine Nerona, Domicijana, Valerijana i Dioklecijana ostaju blijeda i slaba pred Titom, njegovim generalima i komesarima.

U posjedu istine Nadbiskup je stajao potpuno sam. Ogrtač mu je bila čista savjest i povijesni sud.

Mnogi su ljudi doživjeli isto: stajali su razbaštinjeni od svega, goli i sami, posjedujući jedino istinu pred sudom čije je presude diktirala Komunistička partija. Ni priziv žene, ni dječji plač, ni životno zvanje nisu dopirali do vlasnika života i smrti...

„Ne daj da mi se srce zlu prikloni, da bezbožno počinim djela opaka; i u društvu zlotvora da ne blagujem poslastica njihovih“.[39]

[39] *Ps* 141, 4.

XI.

SJEDINJENJE S KRIŽOM

Zlostavljahu ga, a On puštaše, i nije otvorio usta svojih. Silom Ga se i sudom rješiše. Tko se brine za Njegovu sudbinu? Da, iz zemlje živih ukloniše Njega, a za grijehe naroda Njegova na smrt Ga izbiše.[40]

„Polovičnost u vjeri jedna je od najgorih zaraza naših dana. Nije bez razloga rekao veliki onaj umnik sveti Augustin: 'Jao onima, koji bi htjeli, da u svom srcu jedan dio doznače Bogu, a jedan dio đavlu. Jer Bog rasrđen odlazi, a đavao uzima u posjed sve' ".[41]

U trenutku kada su se optužbe i suđenje osmišljavale s nakanom da ga se svrsta u zločince, pribije na križ i ukloni – Nadbiskup je na blagdan Svih svetih godine 1945. jednomu komesaru jugoslavenske Vlade rekao sljedeće: „U svakom slučaju možete činiti što hoćete. Umiremo samo jedanput. Ne ću biti ni prvi ni posljednji koji prelazi u Vječnost. Nikada ne ću prestati propovijedati istinu: možete slušati sve što ću govoriti. Sada

---

[40] *Iz* 53, 7–8.

[41] Bl. Alojzije Stepinac, *Propovijed na otvaranju Euharistijskoga kongresa u Čazmi, 20. srpnja 1940.*, u: Propovijedi, govori, poruke (1934.–1940.), prir. Juraj Batelja, Zagreb, 2000., str. 424.

nemam više vremena. Moram ići jer me vjernici čekaju u Katedrali".

A kada je došao u Katedralu, rekao je ovo: „Obavijestit ću vas, draga moja braćo i sestre, da su dva partizana došla meni da me ušutkaju prijetnjom, ali ja se ne bojim nikoga osim Boga. Moja politika bila je i bit će uvijek ista: spašavati duše".

U ime istine, a uz Božju pomoć ovaj veliki čovjek Crkve katoličke i naroda hrvatskoga potpuno je spreman na pribijanje na križ.

„Ruke svoje za Tobom pružam, duša moja ko suha zemlja za Tobom žeđa".[42]

[42] *Ps* 143, 6.

XII.

SMRT

Bože Moj, Bože Moj, zašto si Me ostavio? Daleko si od ridanja Moga. Kao voda razlih se, sve Mi se kosti rasuše; srce Mi posta poput voska, topi se u grudima Mojim. Grlo je Moje kao crijep suho i Moj se jezik uz nepce slijepi. U prah smrtni bacio si Mene. Opkolio Me čopor pasa, rulje Me zločinačke okružile. Probodoše Mi ruke i noge, sve kosti Svoje prebrojiti mogu, a oni Me gledaju i zure u Me.[43]

„Preporučujem se u molitve Vama i svim dobrim katolicima da uzmognem do kraja izvršiti svoju dužnost, pa makar to moralo biti i uz cijenu života. Radi se naime o odviše velikim interesima, a da bi čovjek smio ustuknuti pred bilo kakvim materijalnim nedaćama, ili patnjama bilo kakve vrste. Po srijedi su najsvetiji interesi kršćanstva i kršćanske uljudbe, s kojima se ne trguje, nego se za njih polazi, ako je potrebno i u smrt“.[44] „U školskim udžbenicima tvrdite, protivno od svih dokaza

---

[43] *Ps* 22, 2.15–18.

[44] Bl. Alojzije Stepinac, *Pismo Ivanu Stipanoviću u Youngstownu u SAD-u od 23. lipanja 1952.,* u: Pisma iz sužanjstva (1951.–1960.), prir. Juraj Batelja, Zagreb, 1998., str. 8.

povijesti, da Isus Krist nije postojao. Znajte, Isus Krist je Bog! Za Njega smo spremni umirati“.[45]

U srijedu 10. veljače 1960. godine Nadbiskup je neprestano gledao u Gospinu sliku nad svojom posteljom. Bilo mu je dosta teško. Namjesto ponuđene injekcije zatražio je od župnika svete sakramente uz riječi: „Čemu se zavaravati? Sjednimo ovdje pa idemo od početka. Osigurati se, pa što Bog da.” Tako se ispovjedio, primio svetu Pričest i bolesničko pomazanje. Odbio je svako jelo i isticao da se osjeća vrlo loše, moleći da ga ne ostave sama. Dok su molili krunicu uz njega, zatražio je svijeću i držeći je upaljenu u ruci izgovorio je posljednje riječi: *„Fiat voluntas Tua – Budi volja Tvoja”*.[46]

Spomenutoga dana u dva sata i petnaest minuta ovaj veliki svjedok vjere Isusu Kristu, ljubitelj Njegove Crkve i svoga hrvatskoga naroda predao je dušu Bogu.

„Nauči me da vršim volju Tvoju, jer Ti si Bog moj, Duh Tvoj dobri nek’ me po ravnu putu vodi“.[47]

---

[45] Bl. Alojzije Stepinac, *Govor na sudu 3. listopada 1946.*, u: Propovijedi, govori, poruke (1941.–1946.), ur. Juraj Batelja, Zagreb, 2012., str. 509 i 526, usp. str. 515.

[46] *Mt* 6, 10; 26, 42.

[47] *Ps* 143, 10.

XIII.

SKIDANJE S KRIŽA

On je naše bolesti ponio, naše je boli na Se uzeo, dok smo mi držali da Ga Bog bije i ponižava... Na Njega pade kazna radi našega mira, Njegove nas rane iscijeliše. Poput ovaca svi smo mi lutali i svaki je svojim putem hodio. A Gospodin *je svalio na Nj bezakonje svih nas*.[48]

„Doći će još teški časovi. Ali u Tebe, se Gospodine, uzdam! Čitao sam kod nekoga svetca da će se ljudi još zaželjeti vremena Domicijana, Nerona, Kaligule. Neka nas unište! Spremni smo gladovati i od gladi časno poginuti, nego li sramotno ostati [na ovom životu]“.[49]

Saznavši za smrt kardinala Stepinca, papa Ivan XXIII. rekao je: „Jednostavni i odlični lik ovoga otca i pastira Crkve Božje bio je Našoj duši veoma mio. Njegova dugotrajna patnja petnaestogodišnjega izgona u vlastitoj Domovini kao i vedro dostojanstvo, kojim je on pun pouzdanja nastavio trpljenje, izazvalo je sveopće divljenje i poštovanje”.

---

[48] *Iz* 53, 4–6.

[49] Bl. Alojzije Stepinac, *Izjava 29. svibnja 1952.*, u: Josip Vraneković, *Dnevnik. Život u Krašiću zasužnjenog nadbiskupa i kardinala Alojzija Stepinca*, Zagreb, 2011., str. 100.

Milanski nadbiskup Giovanni Battista Montini, koji će poslije postati papa Pavao VI., kazao je nakon Nadbiskupove smrti: „Stepinac neka nas uči! Neka nas nauči pouzdanju i dobroti! On je umro obavijen šutnjom, koja je svojstvo njegove Crkve, kojoj preostaje jedino glas molitve i praštanja. Iz njegovih usta nije izašla nikakva oštra riječ, nikakva psovka. Svoju zemlju nije htio napustiti iz ljubavi prema njoj. Braćo moja, praštajmo i mi i molimo!"

François Mauriac, član Francuske akademije, među inim reče: „Uvjereni smo: Zagrebački Nadbiskup, osuđen na šesnaest godina robije, jest nedužan... Sve je jasno ako se podsjeti da je Zagrebački Nadbiskup prvi među hrvatskim biskupima odbio prekinuti vezu s Rimom. Mons. Stepinac trpi za jedinstvo, on je jedan od mučenika jedinstva."

Uz ove spomenute i mnogi drugi ljudi različitih uvjerenja rekoše lijepo o ovom čovjeku i istupiše naprijed s nepobitnim dokazima njegove nedužnosti i tako ga započeše skidati s križa.

„Blizu je Gospodin svima koji Ga prizivlju, svima koji Ga zazivaju iskreno".[50]

---

[50] *Ps* 145, 18.

XIV.

POLAGANJE U GROB

Gospodinu se svidje da Ga pritisne bolima. Žrtvuje li život Svoj kao naknadnicu, vidjet će potomstvo, produžit će Sebi dane i Gospodinova će se volja po Njemu ispuniti. Zbog patnja duše Svoje vidjet će svjetlost i nasititi se spoznajom njezinom. Sluga Moj pravedni opravdat će mnoge i krivicu njihovu uzeti na Sebe. Zato ću Mu mnoštvo dati u baštinu.[51]

„Ljubav je jača od mržnje i ona će pobijediti. (…) Neka se prelije more na nas, neka se sruše naši brjegovi, neka potamni ako hoće i sunce nad nama, naša vjera u Tebe Gospodine, i u pobjedu Tvojih načela ostaje nepoklebiva, jer će sve proći, ali Ti ostaješ“.[52]

Na traženje apostolskoga upravitelja Zagrebačke nadbiskupije dr. Franje Šepera da se Nadbiskupa pokopa u zagrebačkoj katedrali, vlasti su odgovorile: „U Zagrebu nikako”. Zato je odlučeno da se pokopa u župnoj crkvi rodnoga Krašića, gdje se odmah pristupilo uređenju gro-

---

[51] *Iz* 53, 10–12.

[52] Bl. Alojzije Stepinac, *Propovijed u zagrebačkoj Katedrali na Staru godinu 1935.*, u: Celestin Tomić, Duhovni lik bl. Alojzija Stepinca, mučenika, Zagreb, 2001., str. 63.

ba. Međutim, sutradan stiže veliko iznenađenje: vlasti dopuštaju da se ukop može obaviti u Zagrebačkoj katedrali.

Zagreb je u plaču dočekao mrtvo tijelo svoga dosljednoga Pastira. Tijekom obrednoga pokopa u Katedralu nisu mogli stati svi koji su željeli.

„Blago narodu kojemu je tako, blago narodu kojemu je Gospodin Bog“.[53]

[53] *Ps* 144, 15.

XV.

USKRSNUĆE

U prvi dan tjedna, vrlo rano, žene dođoše na grob, noseći miomiris koji bijahu pripremile. Nađoše kamen odmaknut s groba. Uđoše, ali ne nađoše tijelo Gospodina Isusa. I dok su stajale zbunjene, najedanput im pristupiše dva čovjeka u blistavoj odjeći. Njih spopade strah te oboriše pogled na zemlju, a oni im rekoše: „Zašto tražite Živoga među mrtvima? Nije ovdje! Uskrsnuo je!"[54]

„Blaženi Alojzije Stepinac postao je poseban primjer kršćanskoga svjedočanstva. On je službu naviještanja Evanđelja ispunio prije svega svojom patnjom za Crkvu, a svoju je poruku vjere zapečatio svojom smrću. Draža mu je bila tamnica, nego li sloboda, i to samo zato da bi obranio slobodu Crkve i njezino jedinstvo. Nije se strašio okovā kako ne bi bile okovane riječi Evanđelja".[55] „U njegovu je liku sažeta cijela tragedija koja je pogodila Europu tijekom XX. stoljeća, obilježena velikim zlima fašizma, nacizma i komunizma. U kardinalu Stepincu blista u punini katolički odgovor: vjera u Boga, poštivanje

---

[54] *Lk* 24, 1–6.

[55] Sv. Ivan Pavao II., *Govor u Solinu 4. listopada 1998.*, Papa Ivan Pavao II. govori Hrvatima, prir. Božidar Nagy, Zagreb, 2011., str. 375.

čovjeka, ljubav prema svima potvrđena praštanjem, jedinstvo s Crkvom vođenom Petrovim nasljednikom“.[56]

Kristovu je tajnu kamen skrivao tri dana nakon Njegove smrti, a tajna života kardinala Alojzija Stepinca skrivana je i ušutkivana punih trideset i osam godina nakon smrti. I dok ga je komunistička vlast učestalo i mrtva napadala vjernički je puk oko njegova grobnoga kamena govorio znakovima upaljenih svijeća i nikad uvela cvijeća.

Prvi koji je otrčao na grob i bez straha s njegova groba počeo javno vikati o njegovoj nedužnosti bio je njegov časni nasljednik u vodstvu Crkve u Hrvata Franjo Kuharić. Na molbu potpisanu njegovom rukom od veljače 1979. godine da se kardinal Stepinac proglasi svetim, sam papa Ivan Pavao II. dolazi u Hrvatsku i 3. listopada 1998. godine u Mariji Bistrici odgovara: *„Našom apostolskom vlašću dopuštamo da se časni sluga Božji Alojzije Stepinac od sada naziva blaženim i da se svake godine na dan njegova rođenja za Nebo, desetoga veljače, može slaviti njegov spomendan.”*

U oblačnom danu hrvatskozagorskoga podneblja tada je sunce znakovito na trenutak obasjalo oltar, a svekoliki je puk uskliknuo: „To sad Nebo navješćuje i glas s neba potvrđuje”!

---

[56] Sv. Ivan Pavao II., *Govor na općoj audijenciji na Trgu sv. Petra u Vatinu 7. listopada 1998.*, Papa Ivan Pavao II. govori Hrvatima, prir. Božidar Nagy, Zagreb, 2011., str. 380.

„Pjevajte Gospodinu pjesmu novu i u zboru svetih hvalu Njegovu. Neka se sveti raduju u slavi, neka kliču s ležaja svojih“.[57]

[57] *Ps* 149, 1–2.5.

PORAVNAVANJE PUTA GLOBALIZMU[58]

PROSLOV

Razmišljamo nad događajem *Gospodinove Muke* koja se dogodila onoga jedinstvenoga petka prije gotovo dvije tisuće godina na brežuljku zvanom Kalvarija, izvan zidina grada Jeruzalema.

Govor je o događaju koji se je zbio i događanju koja traju dok čovjek, zemlja i svemir traju.

Na jednom mjestu i u jednom trenutku imamo pregled trajno prisutnoga sukoba između vlasti i Bogočovjeka, institucije i karizme, zakona i evanđelja. Ono što se dogodilo u Jeruzalemu tridesetih godina prvoga stoljeća prisutno je u raznim oblicima u svim stoljećima. Isusova je muka uzorak svih naših muka, a vrijeme u kojem je kao čovjek na ovoj zemlji živio samo je jedan kadar iz filma kroz koji prolazi istinski Bog i čovjek kroz sve vjekove.

Razmišljajmo nad mukom Bogočovjeka u ono vrijeme kako bismo dobili snagu za muku našu svagdašnju i jad ljudski kroz koje prolazimo na svojstven način u ovo naše vrijeme.

Ali uza svu Svoju muku, samo *On prođe između njih i ode*.[59]

---

[58] Priređeno služeći se knjigom Malcoma Muggeridgea, *Isus čovjek koji živi*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 1995.

[59] Usp. *Lk* 4, 30.

I.

ISUSA OSUĐUJU NA SMRT

Isus je prozvan i mora se sukobiti s velikom varkom ovoga svijeta zvanom pravosuđe.

U svim znamenitim zabilježenim povijesnim sudskim postupcima – bilo da je riječ o onom Sokratovu, Isusovu, nürnberškom, haaškom, nekom narodnom sudu ili međunarodnim sudištima – uvijek je ista tema, a u bitnom je ista i pozornica. Da ih se sve prikaže mogli bismo se zadovoljiti samo s jednom kulisom. U njima se samo optuženici smjenjuju, a svi drugi likovi – sudci, policija, svjedoci, branitelji i tužitelji, a osobito publika – mogu ostati isti. U svakom od tih slučajeva i procesā moćnici osuđuju nemoćne, pobjednici pobjeđene, zaogrćući sve to u dokaze obmanjivanja i predočavajući kao pravni i zakonito uređen sustav.

Pozivati se na pravdu u ovom svijetu (što Isus nikada nije činio) značilo bi praktički pozivati se na nešto što u srži ne može biti pravedno – a to su ljudski zakoni. Uostalom, Aristotelova *Nikomahova etika*, u svijetu prva poznata knjiga o teoriji prava, uopće ne govori o pravdi nego o izmirenju ljudi s ropstvom. Kad bismo bili sposobni dijeliti i primati pravdu i pravednost, ne bi nam trebali zakoni koji kodificiraju nepravednost, ne bismo trebali ni Sabor koji donosi zakone, ni pravnike da se

Raspeti Krist (Isenheimski oltar / Isenheimsko raspeće),
naslikano između 1512. i 1516.
(Muzej Unterlinden u Colmaru)

Raspeti Krist (Isenheimski oltar / Isenheimsko raspeće),
detalj

zbog njih svađaju, ni policiju da nad njima bdije i ugoni ih, ni buntovnike da ih odbacuju i, kada se pruži prilika, nadomještaju novim zakonima… *Meni je stalo samo do pravde i pravednosti*, lozinka je svakoga pojedinoga krivotvoritelja.

Kajfa i Veliko vijeće mrze Isusa. Za njih je On zločinac, prevarant i pustolov. Stekao je lažnim čudesima sljedbenike i uplitao se u proroštva, što je samo njihovo povlašteno područje. I na kraju, što je još najgore, tvrdi kako je Mesija – Spasitelj prema kojem su usmjerene i usredištene sve njihove nade.

Sve je to za njih nemoguće i iskoristiše psihološki moment – blagdansku gužvu u Jeruzalemu – te Ga predadoše da se razapne.

Isuse, pomozi svima kojima je do istine stalo da, snagom Tvoga imena i vjere u Vječnost, idu tragom istinitosti sve do svoje smrti.

II.

ISUS PRIMA NA SE KRIŽ

Ni pred prozivkom za stratište Isus od Sebe ne uzmiče. Pred onim što nije istinito ne sagiba se i sasvim uspravno prima križ što ga mora vući prema Lubanjskom mjestu, brežuljku Golgoti, nedaleko od gradskih zidina.

S Njim vode na razapinjanje i dvojicu zločinaca. Oni nose svoje križeve. Vidjevši što se zbiva i kuda sve to ide Isus reče glavarima svećeničkim i starješinama narodnim: *Ovo je vaš čas i vlast Tminâ*.[60]

Ovdje je začetak izokrenutih vrijednosti koje sinovi tame žele ozakoniti i službeno nametnuti svijetu – sve što je dobro treba pod noge baciti, a sve loše uzdići i uzvisiti do klanjanja. U ovom trenutku razbojnik je pomilovan, a Bog i čovjek izdan i predan vlasti tame. I ta nelogičnost traje. Danas je kao i onda pred sudištem i pod križem Bog i čovjek, obitelj i narod, vjera i moral – sve što je lijepo, časno i sveto. Vrijednosti se na sva usta ismijavaju i svim raspoloživim sredstvima – prijevarama, trikovima, reklamama, lukavstvima, nezakonitim metodama, skrivanjem i zasjenjivanjem istine – pokušava se iz svijesti ljudi izbrisati dobro i Boga, a uzdići zlo i Sotonu. Zar nisu na visokoj cijeni i dženderizam i homo(pan)-

[60] *Mk* 14, 43.

seksualizam? Žene se udružuju protiv muževa, a djeca protiv roditelja i za te udruge iz javnih sredstava mora doticati, a naravnu obitelj, sastavljenu prema Božjoj zamisli od muža i žene koji se poštuju i u zajedništvu odgovorno ponašaju, pred sud se izvodi i na križ stavlja.

Je li riječ o demokraciji ili demonokraciji, ili smo u vremenu izokrenutih vrijednosti – kako Isus reče – *pod vlašću tame* koju svjetlom zovu?

Isuse, daj nam snage da cijenimo vrjednotu života i tvojom snagom nesebično je branimo, da se radi Tvoga križa trošimo i po njemu Tebi prelazimo.

III.

ISUS PADA PRVI PUT POD KRIŽEM

Udarac iz blizine teži je i iza sebe ostavlja uvijek jaču bol nego onaj iz daleka. Juda je uobičajeno i vrlo često ime među Židovima, ali *Iškariotski* je jedinstven i zapamćen kao čovjek licemjer, lažac, izdajica iz gradića Kariota blizu Hebrona na jugu Judeje.

Juda je jedan od izabranih u sastav Dvanaestorice. Učenik koji se prometnuo u plaćenoga odmetnika – izdajicu. Kad bi izdaja stizala od nekoga iz daleka – koga se ne poznaje – ne bi bilo toliko bolno. Međutim, izdaja iz blizine, od čovjeka što s tobom sjedi za stolom i jede iz iste zdjele, boli i Isus bolan pada.

Nemoguće je ući u psihološko stanje koje je apostola dovelo do čina izdaje. – Možda se kao rodoljub razočarao očekujući političkoga mesiju koji će biti na čelu pobune protiv Rima? Ili je očekivao od Njega unosan položaj koji vuče iza sebe udoban život? U svakom slučaju shvatio je da Isus nije onaj kakvim Ga on zamišlja i izdao Ga je *četi*[61] Velikoga vijeća *s mačevima i toljagama*[62] za smiješno mali iznos – *trideset srebrnjaka*,[63] što je bilo manje od cijene osrednjega roba.[64]

---

[61] *Iv* 18, 3.
[62] *Lk* 22, 53.
[63] *Mt* 26, 15; 27, 3.9; *Zah* 11, 12–13.
[64] *Izl* 21, 32.

I način izdaje Isusa je neobičan – poljupcem. Mogao je za stolom uprijeti prstom u Njega i reći *držite ovoga*,[65] ali on prilazi udvaranjem i prokazuje poljupcem… Kada je došao k sebi i kad mu je savjest proradila bacio je natrag srebrnjake, ali poljupca se nije mogao osloboditi. Poljubac izdaje više nije moguće učiniti neučinjenim. Ostao je zauvijek urezan, žestoko pekao i gonjen njime Juda, podbuhlih očiju, pobjegao je u bezizlaznu noć. Završio je s konopom oko vrata.

Isuse, oslobodi nas laži i prijetvornosti i nauči nas uvijek se nanovo podizati u našim padovima.

[65] *Mt* 26, 48; usp. *Mk* 14, 44.

IV.

ISUS SUSREĆE SVOJU SVETU MAJKU

Marija – hebrejski Mirjam – *od Boga ljubljena*, Isusova je majka. Tajna Njegova života neodvojiva je od *žene* koja Ga je na ovoj zemlji rodila.

Novi zavjet ne zanima se puno za njezine životopisne pojedinosti. Sva evanđelja spominju Mariju, ali donose vrlo malo vijesti iz njezina života. Ona uvijek stupa iza svojega Sina. Tako je Predaja gleda u susretu sa Sinom na putu negdje između Pilatova jeruzalemskoga sudišta i Kalvarije. Njezina pojava sigurno ne zauzima mjesta udarnih vijesti ondašnjih sredstava društvenoga priopćavanja. Njih zapremaju izvješća o jalovim sastancima Velikoga vijeća, slike tužitelja i intrigantni naslovi o preuzetim državnim obvezama i programima i po cijenu osude nedužna čovjeka.

Marija je u Jeruzalemu, ali nema je među ovakvima u medijima. U pozadini je i bolna i nijema – do kraja samozatajna. Njezina muka u muci njezina Sina indikativna je u odnosu na današnju muku čovjeka. Pravoga čovjeka i vrijednosti se ne reklamira i njega ne ćeš sresti u špicama i na naslovnim stranicama nego je on, poput Marije, uvijek nenametljiv i danas stoji negdje u prikrajku, sa strane.

Isusu je dosuđena blizina dalekih i udaljenost bliskih. Od Njega, ovo je tako često u životu i među nama – blizu dalekih i daleko od bližih!

Isuse, pogledaj na majke koje su danas negdje u prikrajku i sa strane, i daj im snage za život i trpljenje sa svojom djecom.

V.

ŠIMUN CIRENAC POMAŽE ISUSU NOSITI KRIŽ

Kad je Osuđenik pognut nosio težak križ na mjesto raspeća, On je već bio – može se reći – u smrtnoj borbi, pogotovo nakon bičevanja. Po službenom protokolu povorku je predvodio stotnik na konju. Slijedila ga je desetina vojnika koju su imali izvršiti osudu, zatim glasnik, koji razglašava zločin, a onda osuđenik odnosno osuđenici, ako ih je bilo više, s križem na ramenima. Osuđenik je ujedno na vratu nosio pločicu zvanu *titulus* gdje je bilo napisano zašto je osuđen na smrt. Ne znamo je li Isus nosio tu pločicu ili su možda, da je nadoknade, poslije stavili na vrh križa onaj natpis *Isus Nazarećanin, kralj židovski*.[66] Drugi su vojnici u povorci nesretnika tjerali udarcima štapa ili biča, dok su Mu se prolaznici znali rugati i udarati Ga.

U ovakvim okolnostima nije nikakvo čudo što je Isus putem posrtao pod teretom tako da su, što je bilo izvan službenoga rasporeda, prisilili Šimuna Cirenca da Mu pomogne nositi križ.

I dok jedni danas vrlo dobro i sigurno žive što od obreda i obrednika, drugi od varanja, krivotvorenja, ucjenjivanja, prodaje otrova i kvarenja dječjih umova – pošten

---

[66] *Iv* 19, 19.

čovjek po svim meridijanima i paralelama i danas, kao i onda u Jeruzalemu, posrće uz porugu mnogih kako ne zna živjeti i snaći se, biti popustljiv i prilagoditi se duhu vremena.

Novac i standard stavljaju nam iznad svega i već poduže živimo u pomutnji uma isprazno se vrteći, a nitko ili rijetki zovu u pomoć bilo od kuda kakvoga Cirenca, jer ovako se dugo ne može ići. Niti se sa slomljenim krilom leti.

Isuse, daj snage dobročiniteljima koji druge primjećuju i nesebično podmeću svoja leđa pod njihove životne patnje.

VI.

VERONIKA PRUŽA ISUSU RUBAC

Ovdje je uprizorena Veronika koja s emocionalnošću žene prilazi i briše Isusu znoj.

U povijesti kršćanske pobožnosti križni je put odigrao važnu ulogu. Međutim, danas njegova klasična slika po malo postaje neprihvatljivom. Suvremenu čovjeku malo pomaže predodžba čovjeka koji se znoji i posrće vukući svoju gredu na leđima na kojoj će domalo biti prikovan čavlima. Čini se da je od klasičnoga križnoga puta prikladnija suvremena autocesta s četiri ili šest prometnih traka i nizom vozila koja jure munjevitom brzinom dok iz radioprijamnika slušamo najnovije vijesti o ubojstvima ili iznenađujućoj smrti u nesrećama i nasiljima. Još bolja slika križnoga puta ratni su napadi danas zvani vojne intervencije od silnih i njihovo suvremeno zarobljavanje zvano oslobađanje slabih i nejakih te nemoć Pape, pred kim ti isti viču da ga poštuju, ali iza njegovih leđa drugo čine i njega ne slušaju. Ili, možda je još najbolja slika od svih naš razvojni uspon iz prvobitnoga kala (od zemlje) do čovjeka modernoga vremena sposobna letjeti u svemir; brojiti gene; presađivati organe; do mile volje bludničiti, a život ne roditi; bespolno proizvoditi život; jesti, a ne udebljati se; satima govoriti, a ništa ne reći; smješkati se, a ne biti sretan.

Sve to možda je zornija predodžba današnjega križnoga puta od onoga prvoga na kom Isus krvari pod teretom dosuđene grede i na kom, među ostalima, susreće i Veroniku prema vrhu Golgote.

Molimo ovdje za sve danas na cestama, u zraku i na morima, za tolike u ratnim sukobima i progonstvima. Molimo i za one u raznim umnim zastranjenima.

VII.

ISUS PADA DRUGI PUT POD KRIŽEM

Pilat i Herod nekako su se uspjeli dogovoriti kako Isus nije ništa skrivio što bi dugovalo Njegovu smrt, ali narod ili svjetina, koja je Isusu neprestano za petama, neumoljivo viče: *Raspni Ga – raspni!*[67]

Klasik ruske i svjetske književnosti Dostojevski u *Braći Karamazovima* savršeno točno definira psihologiju naroda kada kaže: *Onaj isti narod koji je jučer ljubio tvoje noge pojurit će sutra, na jedan moj mig, dovlačiti ugljevlje pod tvoju lomaču*. Takva svjetina ili narod trajno je nazočan činitelj u povijesti. Njega je vrlo lako privoljeti da traži smrt mučenika, a isto tako i da veliča nekoga silnika. U ime javnoga mišljenja narod može vrlo lako govoriti i izvikivati sve i za svakoga. Treba samo promatrati voditelje na ekranima kako publiku zagrijavaju i navode da, prema potrebi, bude spremna i na pljesak, i na smijeh, i na uzdisaje ili pak na zviždanje. Tomu cilju služi i žuti i crveni i sivi tisak koji obiluje senzacijama, lažima, pornografijom i crnim kronikama s temeljnom nakanom, radi lakšega vladanja, da se u čovjeku ubije ćudoređe, stid i kompas za istinu i poštenje.

Postupak se dade primijeniti na sve sustave uprava i vladavina od oligarhije do monarhije i demokracije. U

---

[67] *Mt* 27, 22–23; *Mk* 15, 13–14; *Lk* 23, 21; *Iv* 19, 6.15.

prvom demokratskom (svenarodnom) ponašanju na ulicama Jeruzalema narod je bio prevaren i od tada je često, gotovo drugo ime za demokraciju, kao oblik vladavine, manipulacija narodom.

Ali, kad'–tad', kada je Isusov slučaj u pitanju – gledat će Onoga koji na putu pod križem pada i koga su na križu ubili.

Bože, vrati nam opet stid na obraz i zdravlje razuma, kako bismo se crvenjeli pred onim što ne valja i u odnosu na istinu i laž pravilno se postavili.

VIII.

ISUS TJEŠI JERUZALEMSKE ŽENE

Žene su djelatni subjekt u povijesti spasenja. U svim evanđeljima, a i kod apostola Pavla, žena je izravno uvučena u spasonosno djelovanje Isusa Krista. I ne nalazimo ni jednoga neprijateljskoga glasa sa strane ženā prema Isusu.

Za vrijeme Muke bile su osobito na Njegovoj strani, pune samilosti. Žena Pilatova, poganka, nastojala je nagovoriti muža da poštedi Isusa. Uz Ivana i Isusovu majku nekoliko žena iz Galileje bile su svjedokinje Njegovih posljednjih časova na Kalvariji. Konačno, po putu do stratišta žene jeruzalemske idu i plaču za Isusom, a On govori da ne oplakuju Njega, nego sebe i vlastitu djecu zbog sve tragedije i zlih dana koji će se sigurno na njih strovaliti – kad se bude govorilo da su blagoslovljene nerotkinje i kad će ljudi u svojem stradanju vikati i tražiti da ih brjegovi prekriju i brežuljci pod sobom pokopaju. Četrdeset godina kasnije, kad su Rimljani razorili Jeruzalem, ako su neke još bile u životu, mogle su se prisjetiti tih Isusovih riječi.

Danas, dvije tisuće godina nakon toga – kada se na razne načine razara dostojanstvo žene čupajući je iz obitelji u kojoj čini zaglavni kamen i kao supruga i kao majka, kada je se stavlja na proizvodnu tekuću vrpcu i

kroz medije ciljevito ubija njezina duša, a tijelo izvrće sramoti, danas kada ju tzv. emancipiranost strovaljuje u dosad neviđenu degradiranost i kada joj se davanjem tzv. pravā čini do sada najveća nepravda – na žalost, ponovo imamo jak razlog prisjetiti se Isusovih riječi rečenih na ulicama Jeruzalema u odnosu na žene u ona vremena i za ova vremena.

Gospodine, pomozi nam da nikoga oko sebe ne urušavamo u njegovu dostojanstvu nego da u svakom muškarcu i ženi, otcu i majci, sinu i kćeri poštujemo temeljno i neotuđivo dostojanstvo čovjeka, darovano po Tebi.

IX.

ISUS PADA TREĆI PUT POD KRIŽEM

Nakon što je Juda otišao u noć Isusa je mučilo raspoloženje ostalih Njegovih apostola. Dodatna muka Mu je što oni ne prihvaćaju Njegovu muku. Zabrinut je kako ih uvjeriti da je Njegova muka i isplativa i spasonosna. Isus, pod tim opterećenjem opet pada. Oni nikako nisu shvaćali zašto Isus mora podleći spletkama i urotama Velikoga vijeća, a imao je anđele za čuvare. Kako je mogao biti Mesija, a sada biti potpuno bespomoćan?

Uz Judu on veoma dobro poznaje i Petra, te Andriju, brata njegova, i Jakova, sina Zebedejeva, i Ivana, brata njegova, i Filipa i Bartolomeja i Tomu i onoga carinika Mateja. Poznaje i ostale – Jakova Alfejeva i Tadeja i Šimuna Kananaja – o nikom od njih ne gaji ama baš nikakve iluzije. Na kraju sve su to samo ljudi koji će se kad zagusti razbježati i međusobno svađati. Takvi su već kakvi, a treba ih u svijet pustiti?! Kad bi se barem sada, dok još s njima boravi u tijelu, držali Njegove posljednje zapovijedi koju im stavlja na srce: *Ljubite jedan drugoga kao što sam Ja ljubio vas*[68] sve bi bilo u redu i svatko bi vidio i znao *da ste moji učenici*[69]*!?*

---

[68] *Iv* 13, 34.
[69] *Iv* 13, 35.

Isusova Majka i sveti Ivan pod križem
(Isenheimski oltar / Isenheimsko raspeće), detalj

Raspeti Krist (Isenheimski oltar / Isenheimsko raspeće),
detalj

Ali, dok Isusove riječi odzvanjaju u njihovim ušima, oni se počinju prepirati tko će od njih biti najveći u nebesima i već pred Njim sličiti na harfu potrganih žica. Strašno su okovani lancima zemaljskih vlasti, što je užasan pad iz milosti i dodatna Kristova muka koja traje i traje.

Isuse, Posrnuli i Uspravljeni, molimo Te za iskrenost i slogu u našem vjerničkom zajedništvu. Bože, oslobodi nas oholosti i lažne poniznosti.

X.

ISUSA SVLAČE

Isus je suočen sa silom u njezinu punom naličju – pravim nasiljem. Njemu nije bila nepoznata sila i moć carskoga Rima, vojnici i oružje, imperijalna pompa i parade. Da je zagrizao na Đavlovu ponudu i prihvatio kraljevstva ovoga svijeta stajao bi na izvorištu autoriteta, a ovako – *bi ubrojen među zločince*[70] koga ponižavaju svlačenjem i s kojim vojnici lakrdijaju stavljajući na Njega grimizni ogrtač, krunu od trnja i dajući Mu u ruke trstiku umjesto žezla.

Ovdje Isus razobličuje varku svake vlasti i moći. U tajni Muke vrijednosni sudovi ovoga svijeta izvrću se naglavačke – najjače se očituje kao najslabije i najozbiljnije kao najveća lakrdija. Izvan misterija Muke i vlast i moć su sveobuhvatne i ništa ne može ukrotiti njihove zahtjeve ili ih ublažiti.

Nepomazani monarsi prošloga stoljeća poput Staljina, Hitlera, Tita, Mao Ce Tunga pokazali su se puno većim silnicima nego su to ikada bili oni pomazani iz još starijih vremena. Današnji anonimni monarh, skriven iza nadnacionalnih unija i vijećā, možda je i najopasniji iskorjenjujući čovjeka iz njegove nacije, imena, podri-

---

[70] *Iz* 53, 12; *Lk* 22, 37.

jetla, obitelji i vjere s ciljem da ga pretvori u golu individuu koja se klanja današnjem bogu Profitu, oko koga se pleše i koga se jedino moli.

Ako Krista izguramo iz našega života i Njega, po nacrtima nekakvih konvencija, prijedloga, partnerstava i unijā, pošaljemo u prošlost, izvrgnuti smo velikomu riziku manipulacije na svim životnim razinama. Razlika koja razdvaja današnje silnike, koji nas lukavo zaskaču, od onih jučerašnjih, koje kroz knjige upoznajemo, nije veća od one između tigra i lava.

Istinska pomoć čovjeku stiže od Bogočovjeka koji za života nije imao gdje ni glavu nasloniti, s križem svijeta na leđima, okrunjena golim trnjem. Samo On ubija žalac moći i samo pred Njim puca neumjerenost za vlašću i oholost moći.

Bože, Ti i samo Ti „budi mi hrid zaštite, utvrda spasenja… izvuci me iz mreže koju mi zapeše, jer Ti si moje utočište“.[71]

[71] *Ps* 31, 3–4.

XI.

ISUSA PRIBIJAJU NA KRIŽ

Podignut je na križ da bi u sramoti i smrtnoj borbi umro za spas svih. Nešto slično *kao što je Mojsije podigao zmiju u pustinji*, da svatko tko sada u Nj pogleda – bude spašen.[72]

Osuđenicima su običavali iz sućuti davati omamljujući napitak što Isus odbija jer mora svjesno propatiti, trpjeti pri punoj svijesti. Među mnoštvom koje se tiska oko triju križeva su vojnici, jedan ili dva zastupnika Velikoga vijeća koji se brinu da se sve po protokolu odvija, zatim promatrači s bolesnim nagonom za gledanjem takvih prizora, svjetina i mala skupna žena koje vole Isusa. Među njima su Njegova majka Marija i Marija Magdalena. Jedini učenik čija se nazočnost spominje je Ivan.

Dok su rabini i farizeji Njega izrugivali držeći Ga šarlatanom, ali zbog simpatija određenoga sloja naroda vrlo opasnim, Njegove misli bile su sasvim drugdje: u neumoljivu ispunjenju vlastite zemaljske zadaće; u jezivo teškoj kušnji koja je još pred Njim. Razmišljao je o učenicima koje je ostavljao iza Sebe s bremenom odgovornosti što je ležala na njihovim slabim ramenima, o Svojem povratku nebeskomu Otcu… Na izvikivanje

---

[72] Usp. *Iv* 3, 14.

i lakrdijanje pod križem – *neka Ga sada Njegov Bog oslobodi, ako Mu je uistinu po volji.*[73] Isus nije odgovarao. Dao je prednost šutnji. Šutio je kad je bio slavljen i sad kad je izrugivan. Jednom se skrio kad Ga je svjetina htjela proglasiti kraljem, a sad – kad su po Njemu pljuvali i ismijavali Ga – ničim nije uzvraćao niti je bilo što odgovarao nego je molio da im se oprosti.

Isus nije prodavač magle i sijač krilatica ubrizgavanih pomagalima vlasti ili snagom mandata nego je On junak šutnje, antidemagog, kralj patnje i Istine nošene na krilima čiste ljubavi.

Pribijeni Gospodine, molimo Te za snagu ustrajnosti u dobru.

[73] *Mt* 27, 43.

XII.

ISUS UMIRE NA KRIŽU

Nalazimo se na vrhuncu povijesti Isusova života. Na točki prema kojoj sve vodi i u kojoj se sve smiruje, Njegovoj smrti na križu.

Pošto je Isus za života obračunao s pravosuđem i s vlašću morao je zbaciti s konja i trećega apokaliptičkoga jahača – smrt. To će izvršiti Svojim vlastitim umiranjem. Tako će usmrtiti smrt Svojom smrću i pokazati kako ona nije svršetak. Poput pšenična zrna koje posijano u zemlju umire da bi isklijalo novim mladicama i donijelo zlatni klas.

Iz Njega provaljuje zdvajanje popraćeno riječima – *Bože Moj, Bože Moj, zašto si me ostavio?*[74] Sad se je trebalo pozdraviti sa svim nejasnim predodžbama koje je možda gajio u svome smrtnom biću – kako će Mu Otac priteći na neki način u pomoć i intervenirati u Njegovu korist. Žrtva koja se od Njega traži je – susresti se sa smrću kao čovjek, bez legija anđela da Ga brane, bez nebeskoga prijestolja koje Ga očekuje, bez oblaka slave na kojima dolazi na užas Svojih neprijatelja. U tom trenutku navaljuje i tjelesna potreba te s križa viče: *Žedan sam*, a neki od nazočnih *natakoše na izopovu trsku spužvu punu*

---

[74] *Ps* 22, 2; *Mt* 27, 46; *Mk* 15, 34.

octa i primakoše je Isusovim ustima.[75] Isus, okusivši ocat reče: *Svršeno je!*,[76] a zatim nakloni glavu i predade duh.

Tako, prema ljudskom shvaćanju, završava povijest Isusova života na zemlji. Ali, daleko od završetka, tu je tek početak – vjeruješ li u ovo?

Isuse, molim Te za sretan Prijelaz u zajedništvo s Tobom kad dođe moj Dan, bez žuči od bilo koga i bez žuči prema bilo komu.

[75] *Iv* 19, 28.
[76] *Iv* 19, 30.

XIII.

ISUSA SKIDAJU S KRIŽA

Budući da su pobožne žene promatrale iz daleka Isusovu životnu borbu zaključujemo da je bilo zabranjeno približiti se Raspetomu. No poslije, kada je čudesan mrak od križa udaljio Isusove neprijatelje, a približio Mu prijatelje, mati Njegova, ostale dobre žene i učenik Ivan idu pod križ. Možda su pobudili samilost u vojnika, pa im nisu više branili da se približe križu.

Da se pospješi smrt, Rimljani su raspetima lomili nožne kosti. Razbijanje nogu željeznim toljagama bio je novi i završni dodatak mukama raspetoga. Židovi su to od Pilata zatražili i za Isusa i za oba razbojnika koji su bili s Njim razapeti, da njihova tijela ne ostanu na križu preko subote, tj. na Blagdan kad ih ne bi bili smjeli skinuti. Vojnici su slomili noge obojici razbojnika, no Isusu to nisu učinili, nego, kad su vidjeli da je već umro, jedan Mu je vojnik kopljem otvorio rebra i odmah je iz boka izišla krv i voda. Uz ostale i učenik Ivan bio je tomu svjedokom.

Sve se je ovo uredno odvijalo po službenom protokolu i nigdje nije bilo propusta osim jednoga – da su oslobodili zločinca, a ubili Pravednika. Ali komu je i kada stalo do pravednika?! Komu je i gdje stalo do čovjeka?!

Isuse, molim Te da se u međusobnosti ne hvatamo toljaga i koplja, da ne lomimo nožne kosti.

Zagledajmo se u Boga i Čovjeka iz čijega boka teku krv i voda.

XIV.

ISUSA POLAŽU U GROB

Zahvaljujući jednomu od Njegovih simpatizera, nekomu Josipu iz Arimateje, isposlovano je dopuštenje od vlasti da se tijelo pokopa u novi grob izdubljen u stijeni. Uz pomoć jednoga od Njegovih imućnih pristaša, Nikodema, mrtvac je prema običaju umotan u plahte. Navaljen je i veliki kamen koji je zatvarao ulaz u sam grob. Straže su bile postavljene ispred, kako bi onemogućile svaki pokušaj da se tijelo ukrade, pa da se ne bi kasnije tvrdilo da je Isus, kako je za života govorio, uskrsnuo od mrtvih. Unatoč svemu tomu, kad su tri žene o ponoći idućega dana došle na grob, našle su kamen odvaljen, a Isusovo tijelo nije bilo u grobu. Anđeo im reče: *Zašto tražite Živoga među mrtvima? Nije ovdje! Uskrsnuo je*![77]

Na ovom događaju i danas se odvija svekoliko svjetsko poprište. Kršćansku vjeru u novom preustrojavanju politike na sceni današnjih svjetskih globalnih krojača prihvaća se samo kao kulturološko ili tradicionalno naslijeđe, a njezinu jezgru što tvori samu bit kršćanstva – uskrsnuće – zanemaruje se, zbacuje i ismijava. Tako danas imamo apsurdnu situaciju – nevjeru u vjeri tj. izvana svugdje zastupljena vjera, a iznutra u svojoj jezgri

[77] *Lk* 24, 6.

svjesno gažena i zapostavljana! Riječ je o sasvim novoj strategiji Novoga doba u borbi protiv Boga.

Ali, ako Isus nije uskrsnuo od mrtvih, kaže sv. Pavao, i ako se mi samo u ovom svijetu nadamo Kristu, *onda je naše propovijedanje nikakvo*, *onda smo mi najbjedniji od svih ljudi*.[78] Bez pobjede nad smrću – a uskrsnuće je ta pobjeda – ističe dalje Pavao, Isusovo kraljevstvo je jednako varka kao i sva druga kraljevstva. Da je Isusova povijest završila na Golgoti, onda bi to bila povijest *Čovjeka koji je umro i smrću nestao*, ali budući da smo nakon dvije tisuće godina ovdje okupljeni u Njegovo Ime – onda je to doista povijest *Boga i Čovjeka koji je uskrsnuo i dalje živi.*

Bože, otvori nam oči vjere da osobno uskrsujemo: da ovdje vjerujemo u Isusovo Uskrsnuće i da se pred svojim grobom nadamo uskrsu.

[78] *1 Kor* 15, 14.19.

PO PUTIMA ČOVJEKOVIM[79]

PROSLOV

Okupili smo se na pobožnost križnoga puta s nakanom u duhu pratiti našega Spasitelja od Pilatove sudnice, u kojoj Mu je izrečena smrtna osuda, do brda Kalvarije, gdje je umro na križu i nakon tri dana uskrsnuo.

Pratit ćemo Ga onako kako su Ga pratili ljudi svih kršćanskih vjekova. Postaje koje su pred nama dozivaju nam u pamet temeljne situacije Kristove posljednje agonije.

Uočavajmo različite osobe koje sudjeluju na Kristovu križnom putu: kao neprijatelji, osuditelji, kao oni koji odano suosjećaju i kao bešćutni promatrači. Iz naše situacije življenja, zahvaljujući Božjoj riječi, možemo se nagnuti do onih vremena i gotovo rukom dodirnuti u svojoj sredini tužitelja i Pravednika, sudca i izdajnika, sluge i glavare, kockanje i izdaju… Sve što se nekoć

---

[79] Priređeno služeći se sljedećim izvorima: Bonaventura Duda, *Isusov križni put i sedam riječi na križu*, Zagreb, 1994.; Bonaventura Duda, *S Isusom na križnom putu*, Zagreb, 1984.; Marica Stanković, *Sudionici muke Kristove*, Zagreb, 2002.; Srećko Bezić, *Sigurni koraci za Kristom*, Split, 2003.; Gérard Mordillat i Jérôme Prieur, *Corpus Christi*, Zagreb, 2001.; Giovanni Papini, *Povijest Kristova*, Sinj, 1981.; Halil Džubran, *Isus, Sin Čovječji*, Zagreb, 1987.; Ante Mateljan, *Pisma Isusu*, Zagreb, 1997.

zbilo u odnosu na Isusa Krista, danas se jednako zbiva u odnosu na čovjeka.

Ovo će nam razmatranje biti osobito plodonosno ako u nama pobuđuje suosjećanje s Kristom, osjećaje samilosti, umiješanosti (jer su naši grijesi razlogom Kristove muke), kajanja i obraćenja. Nadasve će nam križni put biti „koristan“ ako u nama odgoji predanost u Božju volju kroz nedaće života, ali i borbenost za dobro kao i ustrajnost u njemu.

Pratiti ćemo Ga služeći se ovoga puta češće riječima Svetoga Pisma, jer je *sve Pismo, bogoduho, korisno je za poučavanje, uvjeravanje, popravljanje, odgajanje u pravednosti, da čovjek Božji bude vrstan, za svako dobro djelo podoban*.[80]

[80] *2 Tim* 3, 16–17.

I.

ISUSA OSUĐUJU NA SMRT

Isus je pred ljudskim sudištem i to: pred vrhovnom židovskom vlašću na vjerskoj i građanskoj razini (sinedrijem, vijećem ili senatom), zatim pred židovskim vladarom Herodom Antipom i rimskim namjesnikom Poncijem Pilatom. Riječ je o ljudima od svakoga sata: častohlepljivcima, nepravednicima, prevrtljivcima i sumnjivcima. Svi oni, cijeli senat sastavljen od sedamdeset i jedne osobe, isti su. Njima su mandat i povlastice na kreditne kartice od države iznad istine i poštenja.

A Isus? – Pravednost, Istina i Nedužnost! Nesagibljiv i neslomiv kao stijena! K tomu oko Njega svjetina zvana „narod“: podjaren, prevaren, od glavara nagovoren, potkupljen, gladan, izdajnički raspoložen. Kao da su zaboravili na sve dobro koje im je Krist kroz tri godine sipao: kolikima je vid vratio, iz kolikih je zloduha istjerao, kolike od mrtvih uskrisio, kolike ozdravio, kako ih je u bolima tješio, u jadima razumio… ali sve, sve je to ta svjetina ili *„narod“* zaboravio. Samo trbuhom misli! Na Cvjetnicu su vikali neka živi i cvjeta, a sada neka se razapne i smakne! Uvijek isto s narodom – samo vapi za kruhom i igrama. I kakav koban izbor za pomilovanje između Isusa i Barabe; vikahu: *Ne Njega, nego Barabu*,[81] a taj

[81] *Iv* 18, 40.

je bio razbojnik. Ondašnje građanstvo, kao i današnje, uvijek je podatno zlu.

Dramatski prizor osude je gotov i prelazi u još dramatičniji: u sramotu bičevanja, u ruglo skrletne haljine i kraljevske krune od trnja, u užas križnoga puta, u razapinjanje na Kalvariji.

Osudilo Ga je Veliko vijeće Njegova naroda i predadoše Ga rimskoj vlasti. Isusova osuda predmet je nagodbe između velikih svećenika, poimence Ane i Kajfe, te Pilata. Pilat Ga šalje Herodu koji Ga zajedno sa svojom vojskom prezre i ismija. Tako Bog postaje igračkom ljudskoga izopačena uma.

Molimo za zdrav vid i razum kako bismo razlučivali svjetlo od tame, istinu od laži, jednoga Pravednika od tolikih nepravednikā.

Raspeti Krist (Washingtonsko raspeće, Malo raspeće),
naslikano između 1519. i 1520.
(National Gallery of Art u Washingtonu)

Raspeti Krist (Tauberbischofsheimski oltar / Karlsruhesko raspeće), naslikano između 1523. i 1525.
(Staatliche Kunsthalle u Karlsruheu)

II.

ISUS PRIMA NA SE KRIŽ

Jednoga je dana Isus izravno rekao Svojim učenicima: *Hoće li tko za mnom neka se odrekne samoga sebe, neka danomice uzima svoj križ i neka ide za mnom*.[82]

Križ je za Židove bio znakom sramote. Za Rimljane je bio mučilom na kom su svoj život završavali zločinci. On takav ipak postade uspomena na Krista, Njegov znak i simbol kršćanstva. Ali križ – to sam često i ja sam sebi, moja loša i na zlo sklona narav koju trebam svladavati i usmjeravati na dobro, moje slabosti… Križ – to su često drugi oko mene meni. Križ – to su opće neprilike života: u mom domu, narodu, u cijelom svijetu. Križ je današnji kovitlac zamršenih političkih i drugih kompromisa, političko pogodbenjaštvo na štetu našega suvereniteta i državne samostojnosti. Danas je križ i šutnja kod nas na svim stranama od onih koji trebaju govoriti, ali oni *narod moj obmanjuju govoreći 'Mir' kad mira nema. I dok jedni hoće da se zid utvrdi, oni hoće samo da se ožbuka*.[83]

Ali križ sada ovdje i ovakav treba ponijeti, od Istine ne odustati pa stajalo što stajalo.

---

[82] *Lk* 9, 3.
[83] *Ez* 13, 10.

Isuse Kriste, pomozi nam u shvaćanju kako je između čovjeka i križa znak jednakosti. Biti čovjek isto je što i biti na križu! Oslobodi nas od života bez križa, (sve-jedno) Tvoga ili moga.

III.

ISUS PADA PRVI PUT POD KRIŽEM

Pod bremenom križa, sav ispaćen, koračao je Isus Svojim križnim putem. Tijelo Mu je od bičevanja isječeno, glava gori od bola pod trnovom krunom, lice pomodrjelo od udaraca, snaga oslabila od muka. Od jučer navečer, nakon Tajanstvene večere s učenicima, na Njega su se svalile tolike i duševne muke i boli: smrtna tjeskoba i znoj u Getsemaniju; Judina izdaja; zatajenje Petra, kojemu je obećao ključeve Kraljevstva nebeskoga; kukavičluk i bijeg ostalih učenika: i Ivana kojega je tako ljubio, i Jakova kojega je vodio na goru Preobraženja, i Andrije kojega je tako ganutljivo pozvao u svoju službu i Filipa i Bartolomeja i Tome i sve i jednoga. Nisu nazočili Njegovu suđenju ni razapinjanju. Zatim ono povlačenje „od Poncija do Pilata“, lažna svjedočanstva pred Anom i Kajfom, ispitivanja pred najvećim lašcima Izraela, masovna vika i rika svjetine ili naroda da se razapne. Sigurno im je aktualna vlast obećala kredite, kruha i ruha te potaknula one najniže instinkte.

Od svega toga biva oslabljen i tetura pod teretom križa. Svakim korakom sile Mu postaju sve slabije, a križ sve teži… Židovi Ga tjeraju da se požuri, a rimski vojnici podbadaju da dostigne one koji su naprijed odmakli. Sve Ga je ovo survalo i On pade opterećen i na tijelu i u duši.

Gospodine, molimo samo za malo svjetla u svojoj noći kako bismo mogli do Cilja stići.

IV.

ISUS SUSREĆE SVOJU SVETU MAJKU

Ne nije ruka Gospodnja prekratka da spasi, niti Mu je uho otvrdlo da ne bi čuo, nego su opačine vaše jaz otvorile između vas i Boga vašega. Vaši su grijesi lice Njegovo zastrli, i On vas više ne sluša.[84]

„Šimun reče Mariji, majci Njegovoj: Ovaj je, evo, postavljen… za znak osporavan. A i tebi će samoj mač probosti dušu“.[85]

Tako se i zbilo – Marija je postojana Kristova suputnica i supatnica. Bila je uz Isusa na Njegovu križnom putu. Isus i Marija, Marija i Isus. Njih dvoje stopljeni su u jednu bol i u jednu ljubav.

Nije ugodno gledati u Isusovo popljuvano Lice. Bliži nam je u liku djeteta u štali ili kao poslušan dječak u nazaretskoj kući ili kao učitelj koji propovijeda s toliko žara ili kao pastir koji traži izgubljenu ovcu, kao liječnik koji vida rane duše i tijela, kao Onaj koji oživljuje mrtve – ali svi ti likovi Sina Božjega ne bi bili potpuni da nema onoga s popljuvanim Licem i onoga u smrtnoj muci pod križem. Taj je lik najpotpuniji Krist, Krist Spasitelj i Otkupitelj.

---

[84] *Iz* 59, 1–2.
[85] *Lk* 2, 34–35.

O Marijinoj boli nad Njim, poniženim, kršćanski puk već stoljećima pjeva žalobnu pjesmu: *Stala majka pod raspelom* – dok – *dušom njenom razboljenom, rastuženom i ražaljenom prolazio mač je ljut.* Ovoj pjesmi porukom je potpuno sukladna i ona iz netom življene naše suvremenosti: *Još i sada vidim majku kako tiho govori: 'kad se jednom vratiš, sine, ja ću te čekati'*. Od majke Marije pa sve do naših majki – majka, koja jedina u svako doba čeka, za svakoga je čovjeka sveta i neponovljiva osoba.

Marijo, posreduj i pomozi da i mi budemo iskreno i nesebično u patnji drugih.

V.

ŠIMUN CIRENAC POMAŽE ISUSU NOSITI KRIŽ

Židovi su se bojali da će Krist izdahnuti na putu prije odredišta razapinjanja, prije vrha Kalvarije i tako ih prevariti u paklenom nacrtu. Budući da je križ bio sramotni znak, znak zločinca i razbojnika, nitko iz Spasiteljeve pratnje nije htio ni prst staviti na taj znak, prići Osuđeniku i pomoći Mu. Nitko, ama baš nitko, nije htio bar malo pridržati križ, malo ga poduprijeti svojim rukama. A tko bi ga se dotaknuo, tko bi ga podupro kad je križ bio znakom sramote? Uostalom zar i danas ne izbjegavamo one koji su izmučeni životom, izvanjski neprivlačni i društveno nepopularni, one koji su osuđeni ili samo izborima smijenjeni. Stoga su, da ne bi u naumu stali na pola puta, počeli tražiti nekoga tko će Mu pomoći ponijeti križ. Šimun Cirenac, slučajni susretnik, upravo se vraćao s polja. I natjeraše njega, očito rimski vojnici, da ponese križ iznemoglu Isusu. On u kršćanskoj pobožnosti postaje lik kršćanina koji na svojim ramenima nosi teret svoga najbližega i najdaljega.

Kad je ono netko pitao Isusa: *Tko je moj bližnji*,[86] Isus je preokrenuo pitanje: *Pogledaj tko te treba da mu ti budeš bližnji.*

---

[86] *Lk* 9, 29.

Bože, daj nam odvažnosti da mislimo svojom glavom, makar drugi oko nas mislili kako se misli, i čitavim sobom budemo uz Tebe i Tvoje.

VI.

VERONIKA PRUŽA ISUSU RUBAC

Sućutna Veronika. Isus je njezinim rupcem otro krvavo lice i na rupcu je ostavio Svoj obris. Ovdje je ljubav uzvraćena ljubavlju – ostavlja joj na rupcu otisak Svoga lica. Rekoše da žena ima ulogu ili anđela ili demona. Veronika je jamačno imala ulogu anđela. Svi oni koji su kao i On izdani, osramoćeni, oklevetani, na neistine nagovarani, danas su Kristova slika i odraz Njegova lica u svijetu.

Povežimo petu i šestu postaju križnoga puta – Šimuna Cirenca i Veroniku. Na Posljednjem sudu Isus će nas mjeriti po tom jesmo li Ga mi umjeli prepoznavati u ljudima potrebnima naše pažnje, pomoći i ljubavi. *Tada će kralj reći onima sebi s desna: 'Dođite, blagoslovljeni Otca mojega! Primite u baštinu Kraljevstvo pripravljeno za vas od postanka svijeta! Jer ogladnjeh, i dadoste Mi jesti; ožednjeh, i napojiste Me, stranac bijah, i primiste Me; gol, i zaogrnuste Me; oboljeh, i pohodiste Me; u tamnici bijah i dođoste k Meni'. Tada će Mu pravednici odgovoriti: 'Gospodine, kada Te to vidjesmo gladna i nahranismo Te; ili žedna, i napojismo Te? Kada Te vidjesmo kao stranca i primismo, ili gola i zaogrnusmo te? Kada Te vidjesmo bolesna ili u tamnici i dođosmo k Tebi?' A kralj će im odgovoriti: 'Zaista, kažem vam, što*

god učiniste jednomu od ove Moje najmanje braće, Meni učiniste!'.[87]

Isuse, nauči nas kroz život ne zaobilaziti ono što je teško kad je dobro i pravedno.

[87] *Mt* 25, 34–40.

VII.

ISUS PADA DRUGI PUT POD KRIŽEM

Na nekoliko mjesta evanđelje prikazuje Isusa u potpunoj šutnji. Luka je zabilježio ovu zgodu: *Doznavši (Pilat) da je podanik Herodov, posla Ga Herodu, koji je također bio onih dana u Jeruzalemu. A Herod vidjevši Isusa veoma se obradova, jer Ga je odavno želio vidjeti, jer je mnogo čuo o Njemu i nadao se da će vidjeti od Njega kakvo čudo. I pitao je za mnoge stvari. Ali On mu ništa ne odgovori*.[88]

Spasitelj je tijekom Svoga trogodišnjega javnoga djelovanja razgovarao sa svima: i s gubavcima i grješnicima, trgovcima i ribarima, sa ženom Samarijankom i preljubnicom, majkom sinova Zebedejevih i udovicom iz Naima, s poniznim stotnikom i prijateljem Lazarom. Govorio je s Petrom malo prije utaje, čak i s Judom u času izdajstva i s Pilatom makar je znao da će Ga baš on osuditi, ali je šutio pred Herodom Antipom. Nad nečovječnu himbu, tešku laž, nevjeru, ljudsku pokvarenost i izdaju što je u njemu vidio kao da se Sam nije mogao nadvinuti. Isusova šutnja nadmašuje Herodovu živinsku halabuku.

Šutio je da dade naknadu za naš govor, slabosti našega jezika, naš ogovor i klevetu, naše prazne razgovore,

---

[88] *Lk* 23, 7–9.

razgovore kojima ne gradimo nego razgrađujemo sebe i druge.

Pod šutnjom opet pade.

Bože, kad snage nestane i puta ne vidim, molim Te, okrijepi i posreduj!

VIII.

ISUS TJEŠI JERUZALEMSKE ŽENE

Luka u evanđelju posvećuje mnogo pažnje susretu Isusa i žena. One se nikada nisu ogriješile o Isusa. I evo *za Njim je išlo silno mnoštvo svijeta, napose žena koje plakahu i naricahu za Njim*.[89] Trčale su kao bez svijesti do mjesta gdje bi Ga mogle još jednom vidjeti, a možda i pomoći Mu. Ostavile su i otvorene kuće i nepospremljene sobe i nezalivene vrtove, i neugašena ognjišta, ukvasalo tijesto i mlijeko na vatri… Pokupile su samo svoju najmanju djecu, a oni veći tapkali su za njima rasplakani jer su nenadno trgnuti iz svoga društva i igre. A Isus? Iako Mu je riječ naoko tvrda, kada je čuo njihov lelek za Njim, sam zaplaka nad djecom njihovom. Onako kako je plakao nad Jeruzalemom predviđajući zlosretnu godinu kada će Grad biti sravnjen sa zemljom: *Doći će dani kad će te neprijatelji tvoji okružiti i pritijesniti odasvud… I ne će ostaviti na tebi ni kamen na kamenu zbog toga što nisi upoznao čas svoga pohođenja*.[90]

Svaki pojedinac, svaki dom, svaki grad i cijeli svijet uvijek iznova stoji u času Isusova pohoda. Svakoga i sve nas Isus uvijek želi – kao kvočka piliće – skupiti

---

[89] *Lk* 23, 27.
[90] *Lk* 19, 41.

pod svoja krila. Svakomu je današnji dan presudan za obraćenje kako ne bi sutra bilo kasno plakati.

Gospodine, pobudi u nama iskrenost kajanja i plača u osobnim slabostima i u njima počinjenim grijesima.

IX.

ISUS PADA TREĆI PUT POD KRIŽEM

Evo trećega pada, nadomak Golgote, pred samim žrtvenikom. Progonjeni jelen osjeća lovčevu strijelu i prije nego što će je u grudima osjetiti; i rijeka poznaje more i prije nego što će mu na obalu doteći.

Od neprijatelja osuđen, od prijatelja ostavljen. Ostao je sam. Sam u noći. Sam bez ikoga Svoga. Sam sa Svojim bolima. Sam sa stravom i gađenjem pred svim onim što treba doći. On je bio pravi i potpuni čovjek i krivo imamo ako mislimo da je Njegovo božanstvo tako preinačilo Njegovu čovječju narav, da ona nije osjećala boli kao i drugi ljudi. Pobjegao je i Petar koji je na Posljednjoj večeri tako uvjeravao Spasitelja: *Ako se svi sablazne o Tebe, ja se ne ću sablazniti*.[91] Bježao je u noć od tjeskobe i straha. Bojao se za svoju glavu. Eto ljudske bijede i slabosti: najprije gorljivost i žar, zatim strah i smetenost, žalost za Kristom, pripravnost da popravi svoju slabost, a onda zatajenje, potpuni pad: *Ne znam toga čovjeka*.[92] Noć je uvijek prigoda za polaganje vjere apostolima i, kasnije, kršćanima. No, Isus ne sustaje dok ne dovrši svoju *ljubav do kraja*[93] – ljubav prema nama ljudima i ljubav prema svom Otcu.

---

[91] *Mt* 26, 33; *Mk* 14, 29.
[92] *Mt* 26, 72.74; *Mk* 14, 71; *Lk* 22, 57.
[93] Usp. *Iv* 13, 1.

U ovom posljednjem padu, u ovoj krajnjoj iznemoglosti Isus moli učenicima izdržljivost u mukama, strpljivost u nevoljama, vjernost u ljubavi, ustrajnost u dobru do kraja. *Tko ustraje do konca, taj će se spasiti*, obećava Isus u evanđelju.[94] A u *Otkrivenju* poručuje: *Budi vjeran do smrti, i dat ću ti vijenac života*.[95]

Isuse, molimo Te za snagu u mukama i strpljivost u nevoljama. Da naš život i svaki posao u njemu započne i dovrši se po Tvojoj volji.

[94] *Mt* 10, 22; 24, 43; *Mk* 13, 3.
[95] *Otk* 2, 10.

Raspeti Krist (Tauberbischofsheimski oltar / Karlsruhesko raspeće), detalj

Raspeti Krist (Tauberbischofsheimski oltar / Karlsruhesko raspeće), detalj

X.

ISUSA SVLAČE

Stigao je na proplanak. Ali nema olakšanja. Za vojnike počinje zabava. Skupiše odred za pogubljenje te svukoše s Isusa bijelu haljinu, a zatim i ostalu odjeću. Prije osude zaodijevali su Ga kao luđaka, izrugivali kao kralja ogrnuta vojničkom kabanicom, okrunjena trnovom krunom, vladara sa žezlom od trstike, i prolazeći ispred Njega jedan za drugim su klecali i prostački vikali: *Zdravo, kralju židovski!*[96]

Sada Ga još jednom razodijevaju. Evanđelist Ivan svjedoči: *Vojnici pošto razapeše Isusa, uzeše Njegove haljine i razdijeliše ih na četiri dijela – svakomu vojniku po dio. A uzeše i donju haljinu koja bijaše nešivena, otkana u komadu odozgor do dolje. Rekoše zato među sobom: Ne derimo je, nego bacimo za nju kocku pa komu pripadne.*[97]

Zamislite: na Golgoti igra s kockom!? Dok jedan umire drugi na račun Njegove smrti bacaju ždrijeb, pretvaraju muku i smrt drugoga u svoju zabavu. Što sve ljudi nisu kadri staviti na kocku! Što sve do sada nisu prokockali, za kocku založili? Postoji li još koja vrijednost,

---

[96] *Mt* 27, 29; *Mk* 15, 8; *Iv* 19, 3.
[97] *Iv* 19, 23.

a da u povijesti svijeta još nije obezvrijeđena, čast koja do sada nije obeščašćena?

I koliko je toga što se danas ljubavlju naziva, a zapravo je čista računica i interesno kockanje? Koliko je puta prava ljubav (danas posebno) računicom uvrijeđena i obezvrijeđena.

Bože, učini da svetost cijenimo i čuvamo, a svaku grješnost prokazujemo i uvijek se od nje sklanjamo, makar bili ogoljeni i sami.

XI.

ISUSA PRIBIJAJU NA KRIŽ

Dok još nije bio proglašen krivim na sudu, vojnici su nakon izrugivanja ponovo obukli Kralja u Njegovo siromašno odijelo. Bio je dan pripreme, posljednji dan uoči Pashe. Na tisuće janjećih koža bilo je rastegnuto na suncu po krovovima kuća i beskvasni kruhovi naslagani po naćvama. Sve je spremno za blagdansko slavlje. A na drugoj strani povorka s osuđenicima. Svijet se uklanja ispred topota satnikova konja i zastaje pogledati jadnike što jedva dišu pod križem. Ona dvojica razbojnika dobro se drže, ali Isus je već iznemogao od strašne noći, od četiri saslušavanja, od pljuskanja, batina, od krvi i znoja… Judin poljubac, bijeg prijatelja, uže na rukama, prijetnje sudaca, zlostavljanje stražara, Pilatova podlost, pogrde vojnika, pa taj hod s križem na ramenu uz podsmjeh i grdnje onih što ih ljubi.

Nekako je povorka stigla na Golgotu i zaduženi se dadoše na posao. Pribili su Isusa i uzdigli Ga na križ. Bole te rane: rane na rukama na koje se objesilo tijelo i rane na nogama na koje se tijelo malko poduprlo. Sad više ne će pobjeći. Kvaritelj naroda, neprijatelj Hrama i trgovine pričvršćen je čvrstim čavlima o drvo sramote.

Uz krajnje se muke Isus propinjao, upirući se na ranjene ruke i noge, da bi došao do daha. Što se više

propinjao, iscrpljenost je rasla, pa je i samo propinjanje bilo bolnije. U takvim je mukama umirao uzevši na Sebe grijeh svijeta. *Ja kad budem uzdignut sa zemlje sve ću privući Sebi*.[98] Isusova smrt je jedinstvena – smrt iz ljubavi. Pred križem Isusov vjernik doživljava: *Ljubio me je i Sebe predao za me*.[99]

Ali, zar su ljudi morali razbiti harfu i liru da bi u njima našli glazbu? I mora li se posjeći stablo kako bismo znali da daje ploda?

Gospodine, daj nam snage do kraja, do čavala i pribijanja na samom vrhu Kalvarije.

[98] *Iv* 12, 12.
[99] *Gal* 2, 20.

XII.

ISUS UMIRE NA KRIŽU

Kršćanska je pobožnost, kao rukovet najljepšega cvijeća, s usana umirućega Isusa ubrala Njegovih Sedam riječi na križu. Pobožno ih poslušajmo. Prva: *Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?*[100] – kao krik duhovne noći. Zatim druga: *Otče, oprosti im jer ne znaju što čine*[101] – molitva za sve čak i neprijatelja. Zatim treća, ona poznata: *Zaista, tebi kažem: danas ćeš biti sa Mnom u raju*,[102] kojom izabra za branitelja jednoga razbojnika. Pa onda četvrta koja je Njegova oporuka s križa u koju smo svi uključeni: *Ženo, evo ti sina! ... Sinko, evo ti majke*.[103] U petoj riječi: *Žedan sam!*[104] skupljena je sva Njegova muka na križu. A u šestoj riječi: *Otče, u ruke Tvoje predajem duh svoj*[105] smiruje se sva bol Velikoga petka. I sedma, posljednja riječ: *Dovršeno je*,[106] to jest Otčeva je volja posve dovršena, do vrha ispunjena.

Na taj povik, pripovijeda Matej, *hramski se zastor razdere na dvoje od vrha do dna, i zemlja se potrese,*

---

[100] *Ps* 22, 2; *Mt* 27, 46; *Mk* 15, 34.
[101] *Lk* 23, 34.
[102] *Lk* 23, 43.
[103] *Iv* 19, 26.
[104] *Iv* 19, 28.
[105] *Lk* 23, 46.
[106] *Iv* 19, 30.

i kamenje se raspade, i grobovi se rastvoriše, i mnoga tijela svetih uskrsnuše i pokazaše se mnogima.[107] Minulo je dvije tisuće godina otkad je zaorio taj krik, a ljudi su postostručili buku svoga života da Ga ne bi čuli. Ali u cičoj zimi i u dimu naših gradova, u sve crnjem mraku, u kom ljudi pale oganj svoje bijede, taj usklik još tutnji u dušama ljudi.

Med iz Njegova životnoga saća od sada teče na sve strane i kroz sve vrijeme i mi se njime hranimo, od njega jačamo. Svaka druga hrana koja nije Njegovom krvlju i mukom dohranjivana, otrovana je i otrovna.

Dakle, Sin Čovječji proputovao je pute čovjekove.

Bože, učvrsti nam vjeru kako naš život nije isto što i smrt!

[107] *Mt* 27, 51–53.

XIII.

ISUSA SKIDAJU S KRIŽA

Kako bijaše Priprava, da ne bi tijela ostala na križu subotom, jer velik je dan bio one subote, Židovi zamoliše Pilata da se raspetima prebiju golijeni i da se skinu.[108]

I opet pod križem vjerne i dobre žene. Služile su Mu kada je išao Galilejom i sad su, eto, pod Njegovim križem. Između onih kojima je činio dobro, jedino su Ga one slijedile i to bez bojazni i straha, bez razmišljanja što bi im se moglo dogoditi. Nesebične i hrabre žene! Mudre i jake žene! Srce im je krvarilo, ali one su hrabro stajale pod križem. Suze su im mutile vid, ali one su ustrajale do kraja. Najbliža Njemu bila je Njegova majka Marija koja je primila svoga mrtvoga sina u krilo.

Premda su kasnije milijuni plakali sjećajući se onoga dana, u sam onaj dan, u petak, svi su se smijali osim žena oko križa. A oni što su se smijali nisu izumrli, nego su ostavili sinove i unuke i danas se smiju i njihovi će se potomci smijati. I kakva će muka okajati taj dugi i užasni smijeh?

Evo, tako umire Bog koji je dizao mrtvace s nosila i iz grobova, koji je uzete i ukočene vraćao u kretnju, koji

---

[108] *Iv* 19, 31.

je plakao s ožalošćenima, koji je govorio kao nitko do Njega i nakon Njega, Bog koji je beskrajno ljubio.

Neka se naš razum pokloni otajstvu ove smrti i neka nikad ne zaboravi kakvom je cijenom plaćen naš veliki dug.

Bože, molimo Te: ulij u naše savjesti strah Božji, dar Duha Svetoga.

XIV.

ISUSA POLAŽU U GROB

Sada, kad je umro, kad je nepomičan i hladan kao svi mrtvaci, sada kad su Mu usta šutljiva i kada srce više ne bije, tek sada izviruju iz kuća gdje su se sinoć bili zbog straha zatvorili, tzv. prijatelji, mlake pristaše, potajni učenici, nepoznati poklonici, koji se noću ističu kao odane pristaše, a danju, kad sunce sine, poput rose nestaju. Na žalost, upoznasmo takve prijatelje, ljude koji dršću od pomisli *što će svijet reći*; koji te slijede, ali iz daleka; koji te primaju, ali kad vas više nitko ne može vidjeti zajedno; poštuju te, ali ne toliko da bi to ikomu priznali osim sebi; ljube te, ali ne tako da bi za tebe nešto žrtvovali. Ali kad stigne tvoja smrt, za njih započinje prava svečanost i oni rone suze, pletu vijence i sriču nadgrobne epitafe i najbiranije govore.

Isus je imao takve prijatelje između kojih se istaknuše dva bogata čovjeka, dva vijećnika – Josip iz Arimateje i Nikodem. Oni ne dođoše na sjednicu Velikoga vijeća nego se od straha zatvoriše u svoje kuće, a uvečer (Velikoga petka) kada je umro, da smire svoju savjest opet *kriomice, u strahu od Židova*[109] evo ih i pobrinuše se za pogreb Pogubljenoga.

---

[109] *Iv* 19, 38.

Sutradan, to jest dan nakon Priprave, sabraše se glavari svećenički i farizeji kod Pilata te mu rekoše: 'Gospodaru, sjetismo se da onaj varalica još za života kaza: 'Nakon tri dana uskrsnut ću'. Zapovijedi dakle da se grob osigura sve do trećega dana da ne bi možda došli Njegovi učenici, ukrali Ga pa rekli narodu: 'Uskrsnuo je od mrtvih!' I bit će posljednja prijevara gora od prve'. Reče im Pilat: 'Imate stražu! Idite i osigurajte kako znate!' Nato oni odu i osiguraju grob: zapečate kamen i postave stražu.[110]

Ukop Mu odrediše među zločincima, a grob Njegov bi s bogatima, premda nije počinio nepravde, niti su Mu usta laži izustila.[111]

Gospodine, pomozi nam da ne činimo smrtna djela, nego djela koja nadilaze grob i prenose se u vječnost.

---

[110] *Mt* 27, 62–66.
[111] *Iz* 53, 9.

ZASLOV

Isus nikad nije bio shvaćen. Ni prije dvije tisuće godina, ni danas. Neki Ga nisu shvaćali iz neznanja i slabosti. Drugi iz zlobe i zla koje se u njima uprlo protiv dobra. Neki opet zbog krivih nauka kojima su ispunili duše. Neki iz lijenosti i udobnosti, jer im nije bilo stalo do istine.

Krista nisu shvaćali svi oni koje zovemo nevjernicima. Ni oni indiferentni. A budimo iskreni, mnogo puta ni oni koji su ponosno isticali da su katolici. Koliko puta su neki Kristov nauk ili izdali ili iskrivili… Nisu Ga samo Njegovi neprijatelji zaboravili i upropastili, nego i mi, Njegovi učenici. Upropašćujemo Ga time što često puta činimo protivno od onoga što je zapovjedio. Kolikima su miliji osobno tvorene predožbe, kipovi i slike od vlastitoga životnoga primjera i svjedočenja!? Koliki su evanđelje prilagodili sebi, a ne sebe evanđelju!? U Crkvi su ne da služe, nego da im ona posluži za njihove ciljeve! I kada istroše usta i koljena u materijalnoj i izvanjskoj pobožnosti misle da su učinili ono što je On zahtijevao i zahtijeva već dvije tisuće godina – da činimo Njegovu volju. Sviđa Mu se molitva, ali Mu je jako žao kad naša molitva postane izlika da se izbjegne napor u dobrim djelima.

Krist je prošao zemljom kao čovjek i danas otajstveno prolazi, a toliki Ga ne prepoznaju – prolazi i danas neshvaćen.

Uvijek je oko Njega povorka i slijepih i gluhih. Cesta nepreglednih kolona. Dvadeset stoljeća duga i dvadeset stoljeća stara povorka.

KRIK PJESNIKĀ

Uvod

O Bože, zar te ovi ljudi poznaju
samo po Tvom imenu
i zar ne mogu dublje zaroniti
u vlastitu dušu,
i vidjeti dobrotu u sveobličnosti,
i ne tresti se u strahu za vlast
i u strahu od vlasti.[112]

Tvorac
rođen, a nestvoren
osuđen…[113]

U oku oluje
zjenom svojega srca
ugledah Boga.
Upitah: *Tko si ti?*
Odgovori: *Ti*.[114]

---

[112] Drago Čondrić, *Golgota, Golgota*, Split, 2011., str. 18.

[113] Sonja Tomić, *Via crucis,* u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 115.

[114] Drago Štambuk, *Challo Dilli,* Uklesano u planinama, Zagreb, 2002., str. 56.

I.

Isusa osuđuju na smrt

Ljeto Belzebubovo.[115]

Ovaj čovjek uči i zato Mu sudi!
Ne damo naše valjane zakone
za varave snove i za govor ludi.

I počela je vlast pomamljene rulje,
čovjeku božanskom oduvijek nesklone,
sposobne jedino da proslavi hulje.[116]

U orgiji moći i uma…[117] osuda je prvo,
a tek naknadnim razmišljanjem
stajališta usklađujemo (…)
Krivnja Mu se pretpostavlja,
a pravdu rastežemo po svojoj mjeri.[118]

---

[115] Joja Ricov, *Nečastivome u brk* (obračuni 1956.–1995.), Zagreb, 1997., str. 143.

[116] Zlatko Tomičić, *Križni put,* u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 73.

[117] Iva Čuvalo, u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 157.

[118] Drago Čondrić, *Golgota, Golgota*, Split, 2011., str. 17.

Postoje ljudi od kojih se pravda mora spašavati:
u njihovim rukama ona pustoši.[119]

[119] Vlado Gotovac, *Razvijanje pjesme*, Zagreb, MMI, str. 119.

II.

Isus prima na se križ

Evo me, moj svijete, na raskršću
I tvom i mome
Oprostimo si. – Ti plačeš
Moj križ svejedno gori
Udaljuješ se; bez pozdrava, bez riječi, bez Boga
I odlazim prema istoj nepoznatoj zvijezdi
Snijeg pada
Zemlja raste
A ti poražen toneš
Grad li si, selo, ili neki postiđeni narod
U krčmi
Moj križ svejedno gori.[120]

Primiti na se teret svijeta i doslovno znati
što za ovim slijedi, nosit svjetiljku na vjetru i ostat
Bog.[121]

---

[120] Josip Pupačić, *Moj križ svejedno gori,* Sabrana djela, Zagreb, 1978., str. 184–185.

[121] Vinko Kos, *Križni put,* u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 46.

Oplakivanje mrtvoga Krista (Božji grob, Isenheimski oltar),
naslikano između 1512. i 1516.
(Muzej Unterlinden u Colmaru), detalj

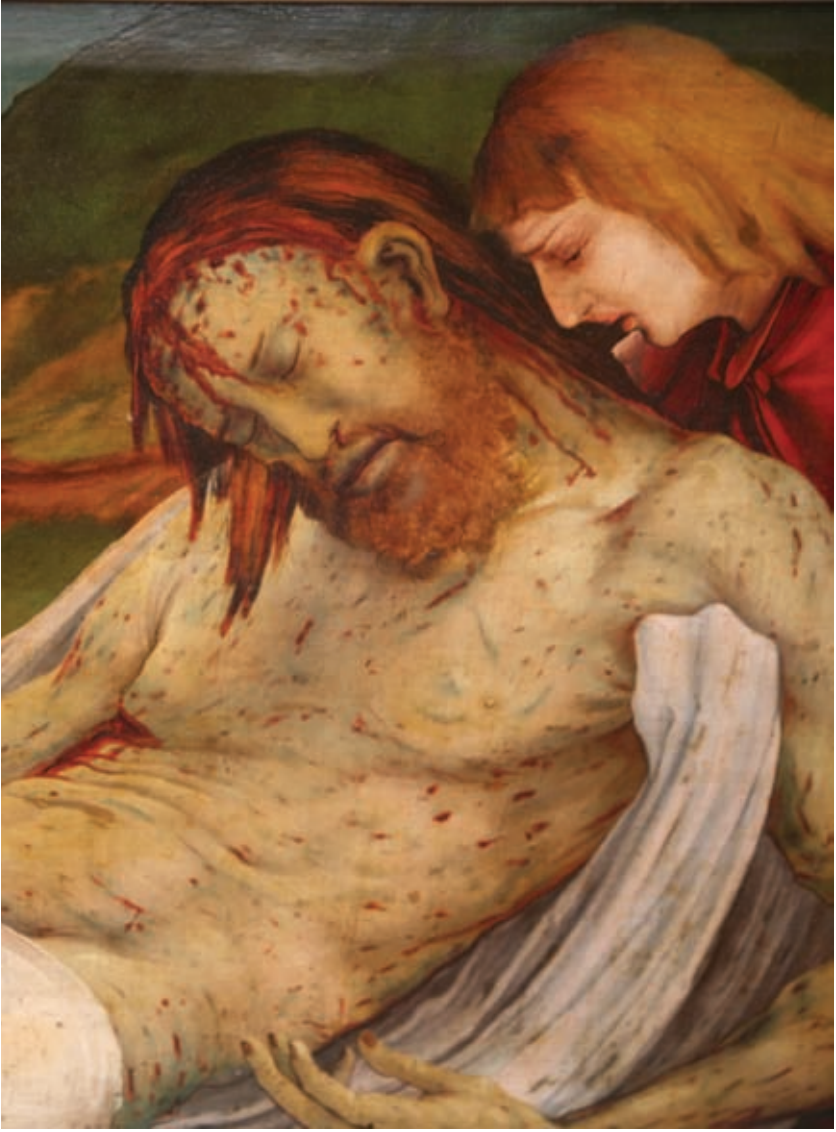

Oplakivanje mrtvoga Krista
(Božji grob, Isenheimski oltar), detalj

Ranih Te, Kriste,
Do kosti …
O zaboravi,
Smiluj se,
Oprosti …[122]

[122] Branko Klarić, *Via crucis poetica*, u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 19.

III.

Isus pada prvi put pod križem

Krist –
Bog velik
Pravedan
I čist …
A puk je išao obijesno
Uz silovit smijeh…[123]

Biti – to biva previše.[124]

Da. Kriv sam. – Ruke, Pilate, ne peri.
Krv moja ne će ostat na tebi.
Svoga Judu ja sam nosio u sebi;
A nevjeru u svojoj rađah vjeri.[125]

---

[123] Branko Klarić, *Via crucis poetica,* u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 15.

[124] Vlado Gotovac, *Razvijanje pjesme*, Zagreb, MMI, str. 41.

[125] Vladimir Nazor, *Via crucis omnium peccatorum miserrimi*, u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 7.

IV.

Isus susreće svoju svetu Majku

Tvoj je grč ostao uklesan u vremenu.[126]

U dan kad mržnje bjesovi se množe.[127]

Mogu li reći, zato što ga rodih:
Ne idi, sine, smrt te čeka tamo.[128]

Ne tuguj
ako u ljubavi
zatekneš bol
tuguj
ako u boli
ne zatekneš
ljubav.[129]

---

[126] Josip Sanko Rabar, *Križni put*, u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 111.

[127] Stjepan Benzon, *Put križa*, u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 53.

[128] Mato Marčinko, *Križni put*, u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 61.

[129] Stjepan Lice, *Prašina s puta tvoje ljubavi,* u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 143.

V.

Šimun Cirenac pomaže Isusu nositi križ

Od svih ipak našao se jedan
u kojem su volja i milost se sreli
u pomoć čovjeku koji gine bijedan.[130]

Cirenac noseć križ, svu milost pobra.
Ni nas, ni njega, patnje nek ne zbune,
I neka nitko križ svoj ne prokune![131]

I putokoz nek bude nam raspelo![132]

---

[130] Zlatko Tomičić, *Križni put,* u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 75.

[131] Vinko Kos, *Križni put,* u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 54.

[132] Vinko Kos, *Križni put,* u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 57.

VI.

Veronika pruža Isusu rubac

Svakomu
tko ne trguje
Tvojim imenom
darivaš svoj lik.[133]

Svi smo mi na tom Licu. [134]

I kad se ukaže jednomu čovjeku potreba Tebe,
Morat će skinuti masku, jer samo tako će moći
U Licu krvavom Tvomu spoznati čitava sebe.[135]

---

[133] Stjepan Lice, *Prašina s puta tvoje ljubavi*, u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 142.

[134] Mirko Talajić, *Na križnom putu današnjice*, u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 30.

[135] Mirko Talajić, *Na križnom putu današnjice*, u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 30.

VII.

Isus pada drugi put pod križem

Pod križem krećuć, praćen ruglom smijeha
Ti slušaš kletve, psosti milijune,
Koliko su ti grudi boli pune.[136]

I ništa nemamo više što bi se zvalo naše.
I grijeh smo predali Tebi (…)
jer nosiš naše zločinstvo prvo.[137]

Niječući rodstvo božansko,
hodamo pod maskom kulture (…)
Težak je otkup, jer velika je zloća.[138]

---

[136] Vinko Kos, *Križni put,* u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 52.

[137] Mirko Talajić, *Na križnom putu današnjice,* u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 28.

[138] Mirko Talajić, *Na križnom putu današnjice,* u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 30.

VIII.

Isus tješi jeruzalemske žene

Plač za plač vraćam za sve vaše mrtve,
Sin, muž i brat ja u vašoj boli.
Ne može život ostati bez žrtve,
Da plodila bi zemlja, treba soli.[139]

Svi putovi iz vrta Getsemanskoga
Golgoti su usmjereni
dok zrikavci zriču, dok Petar zdvaja
a Juda dok luduje
ne znajući
što će sa škudama.[140]

---

[139] Mato Marčinko, *Križni put,* u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 62.

[140] Božidar Petrač, *Dani kušnje*, Zagreb, 2001., str.17.

IX.

Isus pada treći put pod križem

U svakom obliku vidim,
Da je šutnja sve teža.
A govor sve opasniji[141]

Ni ljubit znah ni trpjet kao Bog.
… Prođ'te ko vojska preko t'jela mog![142]

O Kriste, u čas zadnjega hropca moga
Milost mi kapnu: trunak bola Tvoga.[143]

---

[141] Vlado Gotovac, *Razvijanje pjesme*, Zagreb, MMI, str. 61.

[142] Vladimir Nazor, *Via crucis omnium peccatorum miserrimi,* u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 9.

[143] Vladimir Nazor, *Via crucis omnium peccatorum miserrimi,* u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 10.

Oplakivanje mrtvoga Krista (Božji grob), naslikano oko 1525. (zborna crkva svetih Petra i Aleksandra u Aschaffenburgu), detalj

Uskrsnuće Isusa Krista (Isenheimski oltar), naslikano između 1512. i 1516. (Muzej Unterlinden u Colmaru)

X.

Isusa svlače

Gol visi
koji je ljiljane poljske
raskošno odjenuo
I kockaju se
za halju u komadu otkanu
I kockamo se
za ovu zemlju hrvatsku
za podmorje i more
za život nerođenih
za dostojan ukop ubijenih
Hrvata
(u oba posljednja rata)
Kockamo se i
prokockamo.[144]

[144] Sonja Tomić, *Via crucis,* u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 120.

XI.

Isusa na križ pribijaju

Hitahu da Ga razapnu što prije.
Prikucaše živa čovjeka uz gredu.

Žene pod raspelom Boga zazivahu.
Sin Božji ljudsku spoznavaše bijedu.[145]

janje bez mane
janje za klanje.[146]

Zbog čega je prijestolje Izraelovo
važnije od prijestolja nebeskoga.[147]

---

[145] Zlatko Tomičić, *Križni put,* u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 79.

[146] Josip Sanko Rabar, *Križni put,* u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 110.

[147] Drago Čondrić, *Golgota, Golgota*, Split, 2011., str. 30.

XII.

Isus umire na križu

Oni očekuju običnu svagdanju smrt
u sasvim zemaljskom hropcu i jaucima.
Ali i ne slute samrt same smrti
'za one koji su iskoristili smjelo mogućnost umiranja',[148]
za zbiljsko uzdizanje i približavanje Nebu,
a takvi, evo, već sa sve četiri strane svijeta naviru
da joj pljunu u lice.[149]

Tako, braćo, kad na koncu za vječno pitanje naše
'odvraćen je pun ljubavi odgovor: Dovršeno je'[150]
savjesti ne bijahu opterećene
ovom užasnom smrti pravednika
nego tek licemjernom brigom za obrednu čistoću
u dane Priprave
pa, tko zna, možda i iz straha,
jer u dubini im srca još odjekivahu riječi:
Kad budem uzdignut sa zemlje, sve ću privući sebi.[151]

(…) Nisam prorok, ali osjećam da ova vremena
nisu vremena plača,
nego trenutci Smrtnoga hropca Smrti

---

[148] Branko Miljković, *Requiem*.
[149] Drago Čondrić, *Golgota, Golgota*, Split, 2011., str. 38.
[150] Paul Claudel.
[151] Drago Čondrić, *Golgota, Golgota*, Split, 2011., str. 47.

i početak prevlasti Svjetla.[152]
Smrću se ovom zače novo vrijeme
(…) za ljubav nema ni groba ni brave.[153]

[152] Drago Čondrić, *Golgota, Golgota*, Split, 2011., str. 52.
[153] Mato Marčinko, *Križni put*, u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 63.

XIII.

Isusa skidaju s križa

Moj križ svejedno gori
Uzdignut
Razapet
Mračan
Dovikujem ti. – On gori
Dovikujem ti. – Ti strepiš
Iskre po tebi pršte
Peku stravične snove
Moj svijete – uzalud stvaran
Moj svijete – uzalud ljubljen
Moj svijete
Udaljujem se. Pružam za tobom ruke
(…) Nosim ga – moj križ, a tvoje ime
Nosim ga
Slomljen ma svečan
Puta ne vidim nigdje.[154]

---

[154] Josip Pupačić, *Moj križ svejedno gori,* Sabrane pjesme, Zagreb, 1978., str. 185.

XIV.

Isusa polažu u grob

Ne znaš tko pere ruke
tko potpisuje osudu
tko slijepo mrzi
tko želi tek malo užitka
tko istjeruje pravdu
tko krivdu
tko se pravi gluh
a tko slijep
tko šuti kao kurva
tko postavlja gubilište
tko stražari obnoć
tko je drvodjelja
pa teše grub križ
od teških greda
radin i pošten
i ne znaš
tko je glup
a tko se pravi glup
tko zna
a tko ne zna.[155]

---

[155] Josip Sanko Rabar, *Križni put*, u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 107.

Sadašnjost je žagor,
prošlost i budućnost san,
a istina je šutnja.[156]

[156] Vlado Gotovac, *Razvijanje pjesme*, Zagreb, MMI, str. 115.

Zaglavak

Koliko je ljudi povrijeđeno
među nama samima?
U sudnici, bolnici, u ludnici
u kući, na ulici
u šupama i podrumima
koliko nesretnika?
Što se to nas tiče?
U čijem je to oku zatitrala suza?
Tko je od nas ostavljen
ismijan, povrijeđen?
Od koga smo okrenuli glavu?
Tko je ta smiješna budala
potrebna naših ujeda?
Sud klevete radi prekovremeno
u najvećim nakladama
Sud osude, sud prijezira
pljuvanja popljuvanih
brisanja otpisanih
u mreži predrasuda
površnosti neznanja (…)
A trebali bi …
Trebali bi
demaskirati
skrivene sudnice
u nama samima

u kojima se uvijek iznova
osuđujemo
na Pilatovo pranje ruku.[157]

Daj da bez obzira na cijenu uvijek čovjekujem.[158]

[157] Josip Sanko Rabar, *Križni put,* u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 110.

[158] Sonja Tomić, *Via crucis*, u: Križni put u stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća, prir. Vladimir Lončarević, Zagreb, 2010., str. 116.

REKLI SU O KNJIZI

Kristov križni put traje. Utkan je u sve ljudske putove. U putove tolikih bezimenih. S ljubavlju.

Biti Kristov znači odlučiti se za križni put. Ne izbjeći nijednu njegovu postaju. Ili barem biti Šimun Cirenac, Veronika. Ne, ni to nije malo. Ali nikako ne okrenuti lice od brata čovjeka pod križem. Na križu.

Križnim putem, bit će i ne znajući, prolaze i oni koji na križni put upućuju, osuđuju druge. I njih bi, dopuste li joj, htjela pohoditi Kristova ljubav.

O tom govori ova knjiga.

Stjepan Lice

Pred nama su četiri uzorka križnoga puta s rukovetom ploda višegodišnjih razmišljanja. Osjećajem pjesnika, teologa i povjesnika priredio ih je don Tomislav Bariče-vić, rođen u Zadru 21. srpnja 1953., svećenik Zadarske nadbiskupije od 1978.

Stihovima hrvatskih pjesnika XX. stoljeća pomaže čitatelju proniknuti ljepotu književnoga i bogoslovnoga izričaja o otajstvu Kristove patnje, a molitveno poniranje obogaćuje povijesnim sjećanjem iz naše dalje i bliže prošlosti.

† Želimir Puljić, zadarski nadbiskup

Četiri tako različita pristupa Isusovu križu i vječnomu pitanju patnje u ovom svijetu, a svaki na svoj način snažan i uvjerljiv!

Prvi me se križni put najjače dojmio, jer je na primjeru blaženoga Alojzija Stepinca Isusov križ zorno smješten u povijest njegova naroda, a kroz prebiranje Kardinalova križnoga puta osvijetljen je križni put Crkve u Hrvata i cijeloga hrvatskoga naroda u vremenu bezbožnoga komunizma. Sve je obogaćeno odličnim izborom snažnih proročkih tekstova koji pomažu da se, ne samo Isusov križ, nego i stradanje Crkve i Naroda bolje shvate kao dio Božjega spasenjskoga plana. Taj je križni put u teološko ruho zaodjenuta *memoria passionis* Crkve u Hrvata.

U drugom križnom putu obzor se s jednoga čovjeka, jednoga naroda i Crkve jednoga jezika širi na cijeli svijet, sveopću Crkvu i čovječanstvo, kako je i naznačeno u pojmu globalizam. Isusova muka dobiva drugi životni kontekst, ali jednako izazovan i aktualan. Autor svjetlom Kristova križa nastoji osvijetliti zamke globalizirana i za Boga sve manje zainteresirana svijeta, moralni relativizam i suvremene poroke koji se lukavo prikazuju kao pozitivan doprinos razvoju demokracije i borbe za čovjekovu posvemašnju slobodu. Žrtvama globalnih zabluda nudi put obraćenja Kristovoj otkupiteljskoj ljubavi kojoj je križ vječni i nezaobilazni simbol i metafora.

Treći po redu križni put nazvao bih egzistencijalnim, jer je u njemu čovjek pojedinac izravno suočen s

Kristom patnikom i sa svojim osobnim trpljenjem te je možda i najotvoreniji osobnim nadahnućima i najbliži konkretnim odlukama za promjene u vlastitom životu.

Pjesnici najneposrednije i najemotivnije doživljavaju svekoliku životnu stvarnost i zato je pretaču u snažne, nadahnute i poticajne tekstove. Njih u četvrtom križnom putu ne treba komentirati, nego ih djetinje otvoreno čitati i na njima se napajati.

Sva četiri križna puta vrlo su vrijedni tekstovi i pravo su obogaćenje u posljednje vrijeme inače bogatoga teološko-književnoga žanra križnoga puta na hrvatskom jeziku.

Treći je najprikladniji za moljenje s vjerničkim pukom, dok se ostali zbog svoje naravi mogu koristiti u nekim posebnim prigodama, gdje će njihov sadržaj biti bolje shvaćen i poruka jače doći do izražaja.

fra Ivan Dugandžić, bibličar

Pobožnost križnoga puta vrlo je prihvaćena u našem hrvatskom narodu. Kroz nju su ljudi tražili utjehu u Kristovim mukama. Liječili svoje rane. Sjedinjavali svoje trpljenje s Njegovim. Tako su Isusa nalazili, susretali i zajedno hodili.

Uobličitelj ovih križnih putova unio je Otkupiteljevu patnju u našu; osobnu, našega naroda, ali i ljudi našega doba. Pjesnički izazovan pristup nuka da križnomu putu ne pristupimo stereotipno, nego unoseći sebe i svoju svagdašnjicu u stvarnost Nazarećaninova križnoga puta. Isus je svojim utjelovljenjem i patnjom istinski ušao u hod čovjeka i čovječanstva za sva vremena. Prireditelјev način izražavanja potiče razmišljati kako je ljudsko biće u svim razdobljima obuhvaćeno Jaganjčevom žrtvom. Dokle pati i jedno čeljade, Krist u njemu trpi.

Piščev izričaj poznat mi je iz brojnih susreta u živo. Uvijek mi se sviđalo što se nikada nije pomirio sa zlom i zlim navikama u javnom mišljenju. Tako i ovim razmatranjima razbija „bolesno javno mnijenje“, tjerajući na susret sa stvarnim Kristom. Ne može se oponašati ovaj stil, ali se može prihvatiti kao izazov na razmišljanje da se u razbijaju uhodanosti otkrije što dublja i jasnija slika Spasiteljeve zbilje u našem hodu.

Vinko kardinal Puljić,
vrhbosanski nadbiskup metropolit

Nakladnik i tisak:
Nakladnička kuća Tonimir
Varaždinske Toplice, Vladimira Nazora 6
Tel. 042 633 430; faks 042 633 480
e-pošta: info@tonimir.hr

Za nakladnika: Marija Martinez

Urednik: Stjepan Juranić

Slike: Mathis Gothart Nithart, poznatiji kao Matthias Grünewald, kršćanski mistik i slikar, živio je u zadnjoj četvrtini XV. i prvoj trećini XVI. stoljeća; rođen između 1475. i 1480. u Würzburgu ili Aschaffenburgu, a umro u Halleu na Saali između 1528. i 1532.

Na omotu: detalj Uskrsnuća Isusa Krista (Isenheimski oltar), naslikano između 1512. i 1516. (Muzej Unterlinden u Colmaru).

Grafička priprema: Daniel Bubnjarić

Prvo izdanje tiskano u ožujku 2016.

Naklada: 1.000 primjeraka

ISBN 978-953-8020-36-0

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 000927114.

Četiri predloška križnoga puta rukovet su višegodišnjih promišljanja i pravo su obogaćenje teološko-književnoga žanra križnoga puta na hrvatskom jeziku.

Osjećajem pjesnika, teologa i povjesnika u podnožju Velebita priredio ih je don Tomislav Baričević (1953.).

Stihovima pomaže čitatelju proniknuti ljepotu književnoga i bogoslovnoga izričaja o otajstvu Kristove patnje, a molitveno poniranje obogaćuje povijesnim sjećanjem. Ilustrirano slikama Matthiasa Grünewalda.

„Kristov križni put traje. Utkan je u sve ljudske putove. U putove tolikih bezimenih. S ljubavlju.

Biti Kristov znači odlučiti se za križni put. Ne izbjeći nijednu njegovu postaju. Ili barem biti Šimun Cirenac, Veronika. Ne, ni to nije malo. Ali nikako ne okrenuti lice od brata čovjeka pod križem. Na križu.

Križnim putem, bit će i ne znajući, prolaze i oni koji na križni put upućuju, osuđuju druge. I njih bi, dopuste li joj, htjela pohoditi Kristova ljubav.

O tom govori ova knjiga.“

Stjepan Lice

9 789538 020360 49,35 kn